

Uddannelsesparathed og de unges over- gang

til ungdomsuddan-

Analyse af det samlede ungdomsuddannelsesområde

Juni 2011

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Forord	4
Indledning	4
Baggrund for og formål med analysen	4
Uddannelse Til Alle og 95 % målsætningen	4
Metode	7
Læsevejledning	8
Kapitel 1	9
Det københavnske uddannelsesbillede	9
Indledning	9
København kommer nærmere 95 % målsætningen	9
København uddanner til et generelt højt niveau	11
Model for beregning af 95 % målsætningen	11
Gennemførelsestid og fuldførelse på ungdomsuddannelserne	12
Særlige målgrupper, når 95 % målsætningen skal indfries	13
Demografiudviklingen	14
Kapitel 2	16
Tværasektorielle indsatsers betydning for 95 % målsætningen	16
Indledning	16
Den søjleopdelte ungeindsats	16
Kapitel 3	19
Grundskolen og de unges uddannelsesparathed	19
Indledning	19
Hvad er uddannelsesparathed, og hvordan skal det vurderes?	19
Hvilke forudsætninger forventes grundskolen at udruste de unge med?	20
Hvordan ser det ud med de københavnske grundskoleelevers uddannelsesparathed?	21
Kapitel 4	29
De unges overgang til ungdomsuddannelserne	29
Indledning	29
Fremgang i andelen af 15-19-årige, der er i gang med uddannelse	30
Unge bevægelse i uddannelsessystemet	30
Ungdomsuddannelserne	32
Når hverken gymnasiet eller erhvervsuddannelserne trækker	39
Unge med særlige behov	40
Unge, der har brug for tilbud i overgangen	40
Kapitel 5	42
Indsats i forhold til 95 % målsætningen	42
Indledning	42
Pligtbekendtgørelsen	43
UU's generelle opgaver og specifikke opgaver i medfør af Ungepakken	44
Kapitel 6	46
Ungepakke II, økonomi og styring	46
Indledning	46

Økonomi- og kapacitetsstyring	47
Samlet økonomistyring.....	48
Nuværende tilbud.....	48

Forord

Indledning

Forordet beskriver baggrund og formål med analysen. Derefter følger en introduktion til den uddannelsespolitiske ramme for dagsordensætningen af 'Uddannelse Til Alle' og 95 % målsætningen. Derefter beskrives analysens metode og endeligt afsluttes kapitlet med en læsevejledning til analysens opbygning.

Baggrund for og formål med analysen

D. 18. august 2010 behandlede Børne- og Ungdomsudvalget (BUU) Ungepakke II som temadrøftelse, og d. 10. november 2010 behandlede BUU en række forslag til udmøntning af lov og bekendtgørelse vedrørende Ungepakke II på BUU's område.

Udvalget godkendte i forlængelse af budgetaftalen 2011, at Børne- og Ungdomsforvaltningen (BUF) frem mod budgetforhandlingerne 2012 laver en analyse af det samlede kommunale ungdomsuddannelsesområde.¹

Analysen omhandler det samlede ungdomsuddannelsesområde, og beskriver både det brede uddannelsesbillede, og giver en her og nu status på, hvor langt København er i forhold til 95 % målsætningen, hvilke initiativer, der er igangsat og hvor, der fortsat er udfordringer.

Formålet med analysen er desuden at give BUU et indblik i det københavnske uddannelsesbillede og hvilke tendenser, der er fremherskende, et overblik over de unges veje startende fra grundskolens udskoling, videre i overgangen og ind på ungdomsuddannelserne samt viden om det samlede uddannelsesstilbud.

Uddannelse Til Alle og 95 % målsætningen

I 1990'erne blev problematikken med unge, der ikke gennemfører en ungdomsuddannelse for alvor sat på den politiske dagsorden. Daværende undervisningsminister Ole Vig Jensen lancerede i sin redegørelse til Folketinget i 1993 udtrykket 'Uddannelse Til Alle', som i store træk har præget uddannelsespolitikken siden, med baggrund i at mere end hver tredje ung på dette tidspunkt ikke gennemførte en ungdoms- eller erhvervsuddannelse.

Det uddannelsespolitiske fokus var i høj grad på at skabe et mere rummeligt uddannelsessystem og åbne mulighed for flere individuelle og alternative uddannelsesstilbud – eksempelvis med oprettelsen af

---

¹ Budgetaftale 2011, s. 35

den Frie Ungdomsuddannelse (FUU) og Erhvervsgrunduddannelsen (EGU). Målsætningerne blev udmøntet i handlingsplanen 'Uddannelse Til Alle', hvor et centralt delmål var, at 90-95 % af de unge skulle gennemføre en ungdomsuddannelse i løbet af 1990'erne.

I løbet af årtiet skete gradvist et holdningsskifte til unge uden uddannelse. Eksempelvis blev der i 1995 indført en særlig uddannelsesindsats for unge ledige under 25 år, der medførte ret og pligt for de unge til at gå i gang med en uddannelse efter højst 6 måneders arbejdsløshed. I slutningen af 1990'erne fokuserede de forskellige uddannelsesudspil i højere grad mod at målrette uddannelsessystemet mod arbejdsmarkedets behov.

'Uddannelse Til Alle' blev båret videre med regeringsskiftet i 2001 af den nye VK-regering som et centralt tema i den uddannelsespolitiske dagsorden med globaliseringens udfordringer som ramme. Globaliseringen fremkaldte et nyt syn på uddannelse og viden som det afgørende globale konkurrenceparameter og nøglen til vækst og velfærd, hvorfor der i uddannelsespolitikken kom fokus på livslang læring.

I en københavnerkontekst var der ligeledes fokus på 'Uddannelse Til Alle', idet Borgerrepræsentationen d. 21. januar 2004 vedtog en uddannelses- og integrationsplan for unge i København med en målsætning om, at 95 % af alle 16-29-årige københavnere skal gennemføre en ungdomsuddannelse, og d. 5. februar 2004 behandlede Borgerrepræsentationen en redegørelse, som opstillede kriterier for at 95 % af alle 16-29-årige københavnere skal gennemføre en ungdomsuddannelse.²

Vejledningsreformen i 2004 understøttede globaliseringens fokus, og var i tråd med ønsket om, at flere unge gennemfører en ungdomsuddannelse. Reformen betød oprettelsen af Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) som sektor- og institutionsuafhængige enheder i kommunalt regi med ansvar for vejledning i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. De to overordnede mål for vejledningen blev beskrevet således: *"For den unge skal vejledningen sikre et tilstrækkeligt grundlag for at træffe realistiske beslutninger om valg af uddannelse og erhverv, som svarer til den unges potentialer."* *"For samfundet skal vejledningen understøtte målet om veluddannede borgere og høj beskæftigelse."*³

I 2006 fremlagde regeringen en globaliseringsstrategi⁴ med 'Alle unge skal have en ungdomsuddannelse' som ét af de 16 indsatsområder. Indsatsområdet, der også er kendt som '95 % målsætningen' skulle medvirke til at skabe vækst og velstand og øge Danmarks konkurrenceevne gennem uddannelse, forskning og innovation. Indsatsområdet blev udmøntet i et delmål om, at 85 % af en ungdomsårgang skulle have gennemført en ungdomsuddannelse i 2010 frem mod målet om 95 % i 2015.

Med 95 % målsætningen som afsæt, indgik regeringen, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Socialdemokraterne 'Aftale om flere unge i uddannelse og job' d. 5. november 2009 med henvisning til at *"aftaleparterne er enige om at fastholde målsætningen om, at mindst 95 % af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2015."* Aftalen resulterede i Ungepakke I på Beskæftigelsesministeriets område, fremlagt i efteråret 2009, samt Ungepakke II overvejende med initiativer på Undervisningsministeriets område, fremlagt forår 2010, samt en række lovgivninger, der berører ovennævnte ministeriers områder. Primo april 2011 blev en ny ungepakke lanceret i et fælles udspil fra Beskæftigelsesministeriet, Undervisningsministeriet og Videnskabsministeriet.

Ungepakke I

Den første ungepakke omfatter initiativer på beskæftigelsesområdet, herunder:

² Politisk Økonomisk Sekretariat, BUF

³ UVM, "Vejledningsreformen – kort fortalt", 2003

⁴ "Fremgang, fornyelse og tryghed – strategi for Danmark i den globale økonomi", 2006

- Strakstilbud til 18-19-årige kontanthjælpsmodtagere.
- Unge-enhed, der styrker samspillet mellem jobcentre, UU og uddannelsesinstitutionerne.
- Fritidsjob til unge.
- Jobrettet udslusning af unge fra fængsler.
- Projekt 'Unge – godt i gang'. Et pilotprojekt i udvalgte jobcentre, der samler viden om, hvad der bedst hjælper unge i job.
- Udvidet mentorordning
- Læse- og skrivekurser
- 5000 ekstra praktikpladser i 2010

Ungepakke II

Ungepakke II blev udmøntet i lovgivning, herunder 'Bekendtgørelse af lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse mv.' og en række bekendtgørelser, som trådte i kraft henholdsvis 1. august 2010 og 31. december 2010.

Ungepakke II indeholder overvejende initiativer på uddannelsesområdet, herunder:

- Uddannelsespligt for 15-17-årige. Den unge skal være i gang med en forberedende og udviklende aktivitet, herunder uddannelse, et job eller anden aktivitet som for eksempel højskole, arbejdspraktik eller udlandsophold. Jf. Bekendtgørelse om pligt til uddannelse og beskæftigelse eller anden aktivitet (Pligtbekendtgørelsen).
- Uddannelsesplaner, som 15-17-årige skal følge. Planerne indeholder en beskrivelse af, hvordan den unges pligt til at være i uddannelse, beskæftigelse eller anden aktivitet opfyldes efter afslutning af grundskolen eller 10. klasse.
- Vurdering af uddannelsesparathed. Alle elever, der ønsker optagelse på en ungdomsuddannelse efter 9. eller 10. klasse skal uddannelsesparathedsvurderes, og UU varetager denne opgave.
- Kommunal pligt til at give ikke-uddannelsesparate 15-17-årige uddannelsesforberedende tilbud. Tilbudene skal afdække og udvikle den unges interesser og kompetencer, så den unge bliver uddannelsesparat til at påbegynde en ungdomsuddannelse.
- 10. klasse på erhvervsskoler. Kommunen kan indgå aftaler med erhvervsskoler om, at en eller flere af kommunens 10. klasser for kommunens regning udbydes af erhvervsskolen.
- 10. klasse som kombineret 20/20-model mellem kommune og erhvervsskole. Eleverne er indskrevet de første 20 uger af 10. klasse på en folkeskole eller ungdomsskole og derefter indskrevet 20 uger på erhvervsuddannelsens grundforløb.
- Udvidelse af kommunens mulighed for at etablere erhvervspraktik i folkeskolen på 8. og 9. klassetrin.
- Etablering af e-vejledning i tilknytning til portalen ug.dk. De ressourcestærke unge skal bruge e-vejledning til at få afklaret spørgsmål om uddannelsesvalg og uddannelsessystemets opbygning.
- Hurtig opfølgning på unge, som ikke er i gang. Senest 5 arbejdsdage efter, at UU er bekendt med, at den unge 15-17-årige ikke følger sin uddannelsesplan, skal en vejleder kontakte den unge. UU skal tilbyde den unge en uddannelsesforberedende aktivitet senest 30 kalenderdage efter, at kontakten til den unge er etableret.
- Samkøring af data og et fælles datagrundlag. Der skabes et fælles datagrundlag, som kan danne udgangspunkt for at kunne følge den unge.
- Jobcentrene skal kunne give de 15-17-årige tilbud, fx virksomhedspraktik, der kan hjælpe den unge til at starte i uddannelse eller job.

- Jobcentrene skal fremover kunne tilbyde mentor-støtte til de 15-17-årige, der har svært ved at holde fast i virksomhedspraktikken eller i uddannelsen.

Ungepakke III

Ungepakke III blev fremlagt d. 6. april 2011, og indeholder blandt andet følgende initiativer:

- Kampagne for flere praktikpladser, herunder forstærkning af igangværende kampagne over for virksomheder for at øge kendskabet til praktikpladsordningerne.
- Kampagne for flere trainee-forløb med inddragelse af arbejdsmarkedets parter, Ungdommens Uddannelsesvejledning og kommunerne, som sætter øget fokus på øget fokus på trainee- og forpraktikforløb som adgang til fx erhvervsuddannelserne.
- Målretning af praktikpladstilskud til erhvervsskoler med sociale og kulturelle udfordringer, således at tilskuddet til praktikpladssøgende arbejde i højere grad målrettes de skoler og elever, der har de største udfordringer med at finde praktikpladser.
- Mulighed for kompetencebevis for deltagelse i produktionsskoleforløb. Unge, der har gennemført et produktionsskoleforløb, skal have mulighed for at få et standardiseret bevis på de kompetencer, de har opnået herved.
- Flere standardiserede erhvervsgrunduddannelsesforløb (EGU) med det sigte at gøre adgangen til EGU nemmere og mere overskuelig.

Metode

Generel tilgang

Analysen er overvejende udarbejdet som desk research på baggrund af eksisterende forskning, rapporter og prognoser, eksempelvis Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjællands analyse af 15-17-årige uden igangværende uddannelse, PISA København og følgeforskning hertil, Kvalitetsrapport, Modelkommuneprojektet 'Uddannelse Til Alle', rapporter om forskning i unge af blandt andet Mette Pless, Ulla Højmark og Torben Pilegaard Jensen, UVM's Profilmodel osv.

Der er udarbejdet statistisk materiale til eksempelvis status på 95 % målsætningen, beskrivelse af de unges søgemønstre og igangværende uddannelsesaktivitet på baggrund af datatræk fra UU Københavns registreringsdatabase UV-Vej, hvorved det er muligt at give et her og nu billede.

Læsevejledning

Analysen består af 8 kapitler, hvis indhold og hovedbudskaber kort er beskrevet nedenfor. Kapitlerne følger en struktur, hvor der indledes med et overblik over betydning og status på det tema kapitlet behandler. Analysen er udarbejdet således, at kapitlerne kan læses enkeltvis, hvorfor der kan forekomme gentagelser, særligt steder, hvor de omtalte problematikker gør sig gældende på flere områder. Til analysen hører 4 bilag.

Forordet rammesætter analysen, hvad angår baggrund og formål, uddannelsespolitisk kontekst og metode.

Kapitel 1 omhandler det overordnede københavnske uddannelsesbillede, og dette danner afsæt for at sætte fokus på de unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse i kapitel 4. Der tegnes et bredt billede af København som uddannelsesby med status for, hvordan kommunen klarer sig i forhold til 95 % målsætningen, og hvilke udfordringer kommunen generelt står over for på uddannelsesområdet.

Kapitel 2 beskriver, hvordan Københavns Kommune i lighed med landets øvrige kommuner, har særlige udfordringer i forhold til de tværsektorielle indsatser.

Kapitel 3 beskriver grundskolens opgave og udfordringer med at gøre de unge uddannelsesparate med fokus på udskoling. Med afsæt i en analyse af de københavnske unges udvikling af uddannelsesparathed, oplistes en række udfordringer.

Kapitel 4 beskriver de unges bevægelser i uddannelsessystemet, herunder de unges overgang til ungdomsuddannelse og deltagelse i forberedende og udviklende aktiviteter. Kapitlet indeholder en analyse af, hvem gruppen af unge uden igangværende uddannelse er.

Kapitel 5 omhandler indsatser i forhold til 95 % målsætningen, herunder særligt tilbudsviften i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelser. Kommunen har ifølge ny lovgivning ansvaret for, at et stort antal unge med personlige, sociale og faglige behov, får tilbud der kan gøre dem uddannelsesparate.

Kapitel 6 redegør for, hvorledes der arbejdes med styring af kommunens udgifter på ungeområdet. De forskellige tilbud og deres økonomi gennemgås, så det bliver tydeligt, hvor forskellige styringsmulighederne er, idet nogle tilbud er rammestyret, andre styret i forhold til forbrug af kapacitet. De unge har desuden retskrav på nogle af tilbuddene, mens andre forudsætter visitation mv. Endelig indeholder kapitlet en oversigt over den samlede økonomi på området.

Kapitel 1

Det københavnske uddannelsesbillede

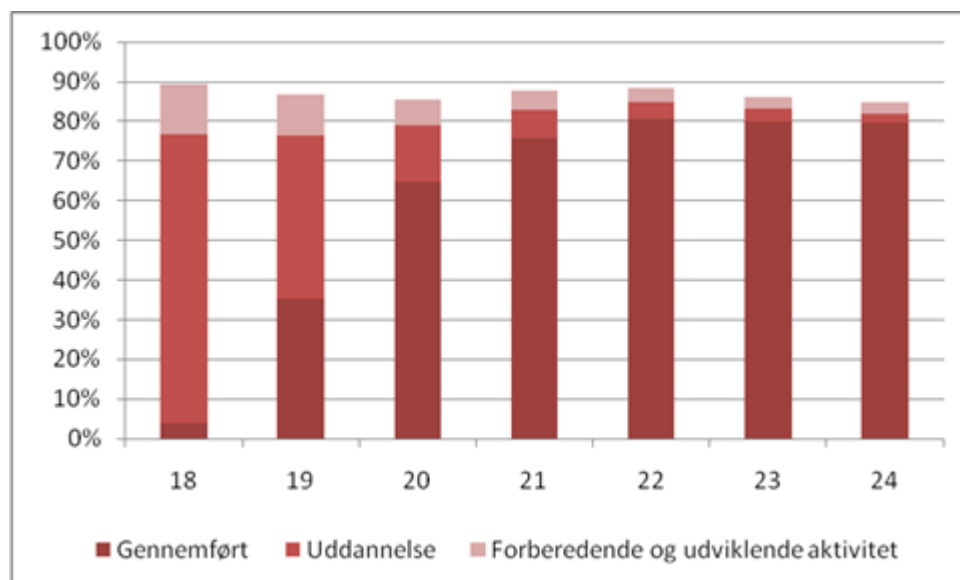
Indledning

Dette kapitel tegner et overordnet billede af København som uddannelsesby og giver en status på, hvor København er i forhold til 95 % målsætningen, og hvilke overordnede udfordringer kommunen står overfor på uddannelsesområdet.

København kommer nærmere 95 % målsætningen

I København går udviklingen den rigtige vej i forhold til at få flere unge til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Af gruppen af 24-årige i kommunen har 85 % enten gennemført en ungdomsuddannelse eller også er de i gang med en forberedende og udviklende aktivitet⁵ eller en ungdomsuddannelse.

Figur 1. Andel af unge, fordelt på alder, som er i gang med en forberedende og udviklende aktivitet eller ungdomsuddannelse, samt unge, der har gennemført en ungdomsuddannelse pr. 1. marts 2011⁶

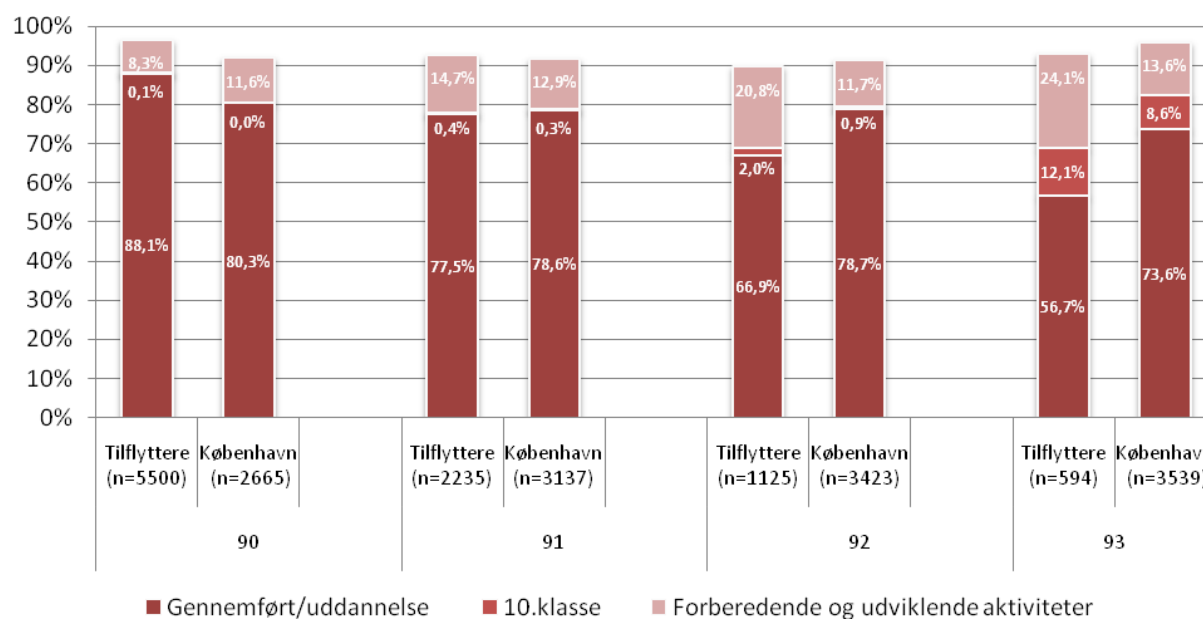
Diagrammet i figur 1 er et faktisk billede af de unge københavneres uddannelsesstatus. Ud over at give et 'her og nu' billede af, hvor mange unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse i København, inkluderer diagrammet også de unge, som er i gang med en ungdomsuddannelse eller en anerkendt forbe-

⁵ Det omfatter uddannelsesforberedende aktiviteter som fx produktionsskole og VUC-kurser, men også job, praktik, højskoler osv. Komplet liste findes i kapitel 5.

⁶ UU Københavns registreringsdatabase, 18-24-årige med afsluttet grundskole, 1. marts 2011

redende og udviklende aktivitet. Ved løbende at foretage opgørelser af ændringer i dette billede, er det muligt at se, om der sker en positiv udvikling i retning af at indfri 95 % målsætningen i København.

Figur 2. Fordeling af unge opgjort pr. årgang opdelt efter bopæl ved afslutning af 9. klasse pr. 1. april 2011.⁷

Figur 2 viser en oversigt over elevernes uddannelsesstatus pr. 1. april 2011, opgjort på, om eleverne har afsluttet 9. klasse med bopæl i København eller med bopæl i en anden kommune, betegnet som tilflyttere. Figuren er ikke udtryk for en udvikling over tid, men er et aktuelt billede af 4 årganges nuværende uddannelsesstatus. Der findes pt. ikke yderligere data for andre årgange.

Figur 2 er en nuancering af billedet af københavnske borgeres uddannelsesstatus i figur 1, men er ikke direkte sammenlignelig, idet figur 1 er uafhængig af afgangsårgang og figur 2 er baseret på afgangsårgangene i forhold til elevernes fødselsår.

Figur 2 viser, at elever med 9. klasse afsluttet med bopæl i København fra årgang 92 og 93 klarer sig bedre end tilflyttere fra samme årgang, og at Københavns Kommune dermed har en opgave i at gøre mange tilflyttere uddannelsesparate, idet en væsentlig større andel af tilflytterne fra årgang 92 og 93 er i forberedende og udviklende aktivitet end førstnævnte.

Yderligere viser figuren, at tilflyttere fra årgang 90 klarer sig bedre end elever med 9. klasse afsluttet med bopæl i København, og at der blandt denne årgang er et markant større antal tilflyttere. Dette skyldes formentlig, at mange unge flytter til København efter endt ungdomsuddannelse for at læse på en videregående uddannelse.

Konklusionen på ovenstående er, at der er en spredning i, hvordan tilflyttere klarer sig rent uddannelsesmæssigt. Formodningen om, at København som uddannelsesby løftes af tilflytteres uddannelsesniveau stemmer overens med unge, der er fyldt 20 år og op, men der kræves en ekstra indsats fra Københavns Kommune for at gøre de yngre tilflyttere uddannelsesparate.

⁷ UU Københavns registreringsdatabase krydset med KMD data.

København uddanner til et generelt højt niveau

København er landets største uddannelsesby og uddanner til et generelt højt niveau, jf. figur 3. Det afspejler sig fx ved, at i alt 52 % af de 20-24-årige har en almen eller erhvervsgymnasial uddannelse som højeste gennemførte uddannelse, hvilket er betydeligt over landsgennemsnittet på 40 %. Hovedstadens status som vidensby cementeres også ved, at flere af de 20-24-årige i Københavns Kommune har fuldført en videregående uddannelse end andre steder i landet, herunder de andre store uddannelsesbyer.

Figur 3. Den højeste fuldførte uddannelse 20-24-årige i de største byer opgjort 1. oktober 2010.⁸

	GRUND- SKOLE	ALM. GYMNA- SIAL UDD.	ERHV. GYMNA- SIAL UDD.	ERHV. UDD.	KORT VIDEREG. UDD.	MELLE- M VIDEREG. UDD.	BACHELOR	LANG VIDEREG. UDD.	UOPLYST
Hele landet	32,1%	29,3%	10,2%	15,1%	1,4%	0,8%	2,8%	0,1%	8,3%
København	20,0%	43,8%	7,7%	7,4%	1,5%	1,0%	6,3%	0,1%	12,2%
Odense	26,6%	35,8%	11,2%	13,3%	1,7%	0,8%	3,1%	0,1%	7,4%
Esbjerg	35,2%	21,5%	12,9%	18,6%	1,4%	1,0%	0,7%	0,1%	8,6%
Randers	38,3%	20,8%	11,9%	21,2%	2,2%	0,6%	0,5%	0,1%	4,4%
Aarhus	17,8%	44,3%	14,2%	8,7%	1,7%	0,4%	5,3%	0,1%	7,5%
Aalborg	24,7%	32,7%	15,0%	12,8%	1,7%	0,8%	5,0%	0,3%	7,0%

Model for beregning af 95 % målsætningen

Det nationale mål om, at 95 % af en ungdomsårgang i 2015 skal have en ungdomsuddannelse, skal først være opfyldt i 2040 jf. UVM's målemetode Profilmodellen⁹. Modellen er en prognose, der én gang årligt beregner en ungdomsårgangs samlede uddannelsesstatus fra de går i 9. klasse og 25 år frem på baggrund af tendenser på uddannelsesområdet. Modellen viser det uddannelsesniveau en given ungdomsårgang vil nå som ca. 40-årige, og er den statslige målemetode, der danner sammenligningsgrundlag for regionerne og kommunerne.

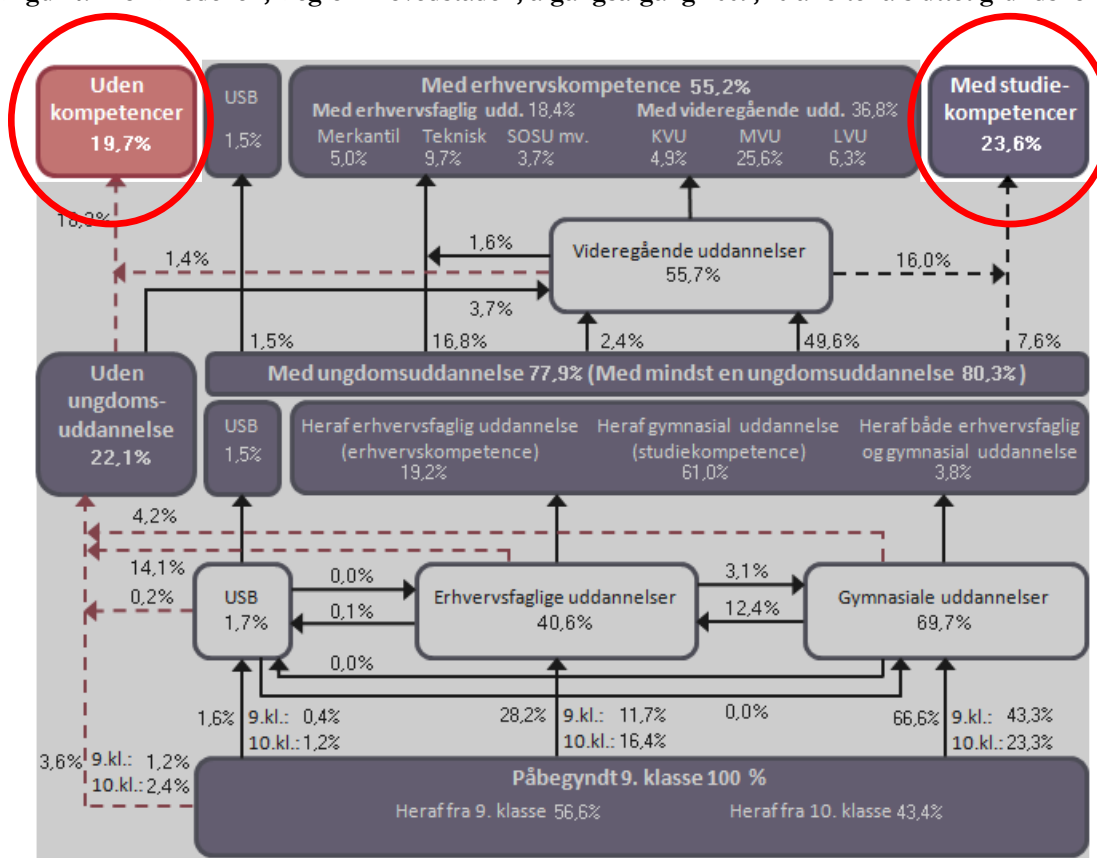
Diagrammet i figur 4 viser den måde Profilmodellen normalt bliver præsenteret. Det indeholder mange informationer om, hvordan de unges bevægelser i uddannelsessystemet forventes at blive og kan ved første blik være svært at aflæse. I denne sammenhæng må interessen samle sig om de procenttal, som er fremhævet i cirklerne for oven. De viser, hvor mange unge, som slet ingen kompetencer opnår eller kun opnår studiekompetence. Sidstnævnte betyder, at de har gennemført en gymnasial uddannelse, men ikke efterfølgende har fuldført en erhvervskompetencegivende videregående eller erhvervsfaglig uddannelse.

Fremskrivningen viser, at hver femte af hovedstadsregionens unge¹⁰ forventes at stå uden ungdomsuddannelse 10 år efter de har afsluttet 9. klasse. Yderligere vil næsten en fjerdedel af en ungdomsårgang på samme tidspunkt stadig kun have opnået studiekompetence. Medio maj forventes Profilmodellen at kunne vises på kommuneniveau.

⁸ Danmarks Statistik, KRHFU1: Befolkningens højeste fuldførte uddannelse.

⁹ UNI-C har udviklet Profilmodellen, og opdaterer løbende modellen for UVM.

¹⁰ Profilmodellen har tidligere været anvendt til fremskrivninger på kommunalt niveau, men viser nu kun prognoser på regionsniveau. UVM har af økonomiske årsager valgt ikke længere at opgøre tallene på kommuneniveau.

Figur 4. Profilmodellen, Region Hovedstaden, afgangsårgang 2009, 10 år efter afsluttet grundskole.¹¹

Profilmodellen tegner et betydeligt pænere billede, når man kigger på prognosen for, hvor en ungdomsårgang befinder sig 25 år efter den har forladt 9. klasse. 86 % vil på dette tidspunkt have gennemført mindst en ungdomsuddannelse¹² men der er ifølge denne fremskrivning stadig et godt stykke op til at lukke gabet til de 95 %. Det overordnede billede er med andre ord, at selv om langt de fleste - og et stadig større antal - af de unge går i gang med og gennemfører en uddannelse, er der stadig et stort mindretal, der ender i gruppen uden ungdomsuddannelse eller erhvervskompetence.

Gennemførelsestid og fuldførelse på ungdomsuddannelserne

Gennemsnitsalderen på erhvervsuddannelsernes grundforløb er omkring 21 år¹³ og der er nogle unge, der tager studentereksamen før de påbegynder en erhvervsuddannelse. Samtidig forekommer der omvalg, hvor unge ændrer uddannelsesvalg eller retning undervejs. Udviklingen synes dog at gå den rigtige vej, idet kun 7 % af de unge, ifølge Profilmodellen, forventes at have gennemført to ungdomsuddannelser 25 år efter endt grundskole. Andelen i 2004 var 10 %, hvormed der er sket en positiv udvikling set i forhold til de unges valg af en mere direkte vej gennem uddannelsessystemet. Denne ændring kan skyldes flere forhold, hvor en sandsynlig faktor er vejledningsreformens indvirkning.

¹¹ UVM, www.uvm.dk

¹² De 86 % fremkommer ved at 74,5 % har opnået erhvervskompetence, 10 % har opnået studiekompetence, mens 1,5 % har taget en ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. (I Profilmodellen angivet som USB, men mere almindeligt benævnt STU – Særlig Tilrettelagt Ungdomsuddannelse).

¹³ UVM, Databanken (EAK) Tilgang, gennemsnitsalder.

Ideen om at presse på for at få flere unge til at følge 'den lige vej i uddannelse' kan især være relevant for nogle af de unge, som er på vej til en videregående uddannelse. For mange af de unge, som kommer lige fra grundskolen, og mangler faglige, sociale og personlige forudsætninger for at gennemføre en ungdomsuddannelse, er dette dog ikke realistisk. Ungepakke II tager i et vist omfang højde for dette ved at give mulighed for, at der løbende kan foretages revurderinger af de unges uddannelsesplaner, samt iværksættes forløb af op til flere års varighed for de 15-17-årige unge, der ikke er klar til ungdomsuddannelse. Samtidig er der udmeldinger fra UVM med ønsker om at fremme hurtig uddannelsesstart direkte efter grundskolen.

Figur 5. Andelen af årlig tilgang af unge, der fuldfører ungdomsuddannelser.¹⁴

Institutioners beliggenhed	Gymnasiale uddannelser			Erhvervsfaglige uddannelser		
	2006	2009	+/-	2006	2009	+/-
København	79%	83%	4%	47%	50%	3%
Randers	87%	84%	-3%	60%	60%	0%
Århus	83%	84%	1%	57%	57%	0%
Aalborg	84%	86%	2%	50%	52%	2%
Odense	83%	77%	-6%	56%	54%	-2%
Esbjerg	86%	84%	-2%	58%	57%	-1%

Når det gælder de unges evne til at fuldføre den ungdomsuddannelse, de går i gang med, viste København i 2006 ringere resultater end landets fem største provinsbyer, jf. figur 5. En stor del af dette efterslæb er blevet indhentet i de mellemliggende år. København har fra 2006 til 2009 forbedret fuldførelsesprocenten på de gymnasiale uddannelser fra 79 % til 83 %. På erhvervsuddannelserne er forbedringen gået fra 47 % til 50 %. Ingen af de fem største provinsbyer viser tilsvarende forbedringer, og de fleste steder er udviklingen enten stagneret eller gået tilbage.¹⁵ Det skal bemærkes at tilgængelige data tager afsæt i, hvor de unge går på uddannelsesinstitution, og ikke hvilken kommune den unge bor i.

Særlige målgrupper, når 95 % målsætningen skal indfries

Den lille andel af de unge, som ikke kommer i gang med en ungdomsuddannelse efter grundskolen, udgør en særlig udsat gruppe. Det er ikke mindst denne målgruppe, som Ungepakke II har fokus på. Beskæftigelsesregion Hovedstadens analyse af 15-17-årige uden igangværende uddannelse viser, at halvdelen af de 10 % af en københavnsk ungdomsårgang, som ikke fortsætter i uddannelse efter grundskolen vil være på kontanthjælp som 18-årige og ofte i en relativ lang periode¹⁶. En undersøgelse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser i forlængelse heraf, at unge, der ikke får en ungdomsuddannelse, har en lavere beskæftigelsesfrekvens, øget risiko for førtidspension, kontanthjælp og ledighed allerede 10 år efter grundskolen end unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse.¹⁷

Unge over 18 år

Ved siden af Ungepakke II's initiativer over for de 15-17-årige er der fortsat behov for en kontinuerlig indsats for at fastholde de unge over 18 år i uddannelse eller hjælpe dem i gang igen, hvis de falder fra.

¹⁴ UVM, Databanken, Fuldførelsesprocent (modelberegnet).

¹⁵ UVM, Databanken

¹⁶ Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland, "Analyse af 15-17-årige uden igangværende uddannelse", januar 2011.

¹⁷ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, "Unge uden uddannelse går en usikker fremtid i møde", maj 2011

Det kommunale ansvar for at følge og støtte de unge fortsætter, hvis de endnu ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, til de fylder 25 år.

Blandt de unge over 18 år er der en særlig målgruppe, som har opnået studiekompetence gennem en gymnasial uddannelse, men som ikke videreuddanner sig. Efter finanskrisen er der sket en stigning i antallet af unge med studiekompetence, der søger kontanthjælp. De unge som opnår studiekompetence, men ikke efterfølgende erhvervskompetence omfatter næsten 10 % af en samlet ungdomsårgang¹⁸. Gruppen omfatter ganske vist en del unge, som opbygger gode realkompetencer og klarer sig fint på arbejdsmarkedet, men også unge, som ender i en marginal position. En fremskrivning af arbejdskraftmangel og -overskud viser, at der i 2020 vil være 77.000 unge med udelukkende en gymnasial uddannelse i overskud på arbejdsmarkedet, som der ikke er efterspørgsel efter.¹⁹

De unge mænd

Kvinder klarer sig generelt bedre end mænd på uddannelsesområdet, og det er allerede i grundskolen, at de overhaler mændene. Ifølge Profilmodellen forventes 4 % flere kvinder end mænd at opnå en ungdomsuddannelse.²⁰ Flere kvinder end mænd vælger generelt en gymnasial uddannelse, og flere mænd end kvinder vælger en erhvervsuddannelse. Dette betyder i alle sociale lag, at flere kvinder end mænd gennemfører en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse. Det er imidlertid særligt drenge med en svag social baggrund, der er i fare for ikke at få en uddannelse. Blandt drenge, hvis forældre har akademikerbaggrund er fx 70 % af de 25-årige i gang med eller har gennemført en videregående uddannelse. Blandt deres jævnaldrende med ufaglærte forældre er det kun 13 %.²¹

Demografiudviklingen

Udfordringen i at bringe ovenstående målgrupper tættere på uddannelse og erhvervskompetence bliver forstærket af den demografiske udvikling, der tegner sig for de kommende år²². I kraft af Københavns status som landets største uddannelsesby bor der i forvejen et meget stort antal unge i byen. Der bor omkring 4.000 15-årige unge i kommunen, svarende til den alder, hvor de forlader grundskolen. Der bor mere end tre gange så mange 25-årige, svarende til den alder, hvor de fleste unge er færdige med eller godt i gang med at studere, hvilket skyldes de mange tilflyttere fra provinsen og omegnskommunerne.

¹⁸ Jf. Profilmodellens fremskrivning til 25 år efter årgang 2009 har forladt grundskolen.

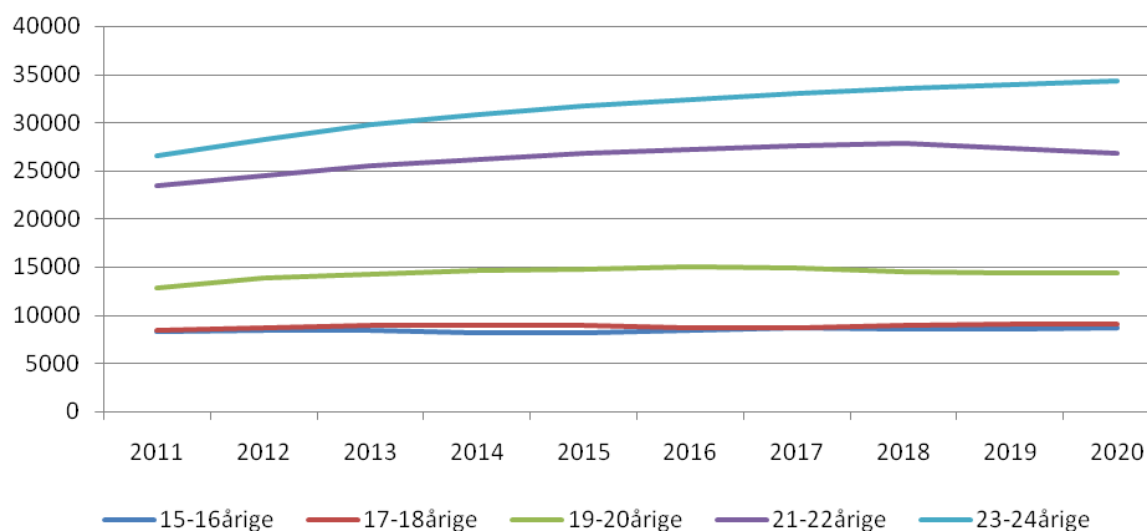
¹⁹ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, ”Uddannelse kan redde fremtidens arbejdsstyrke”, april 2011

²⁰ http://www.uvm.dk/~media/Files/Stat/Tvaergaende/PDF10/101125_profilmodel_2009.ashx

²¹ Gymnasieskolen, blad-nr.: 02/2009

²² Se nærmere om økonomisk regulering for demografiske ændringer i kapitel 6.

Figur 6. Demografiudvikling i Københavns Kommune 2011-2020.²³

Oversigten over demografiudviklingen i figur 6 viser, at der oveni det i forvejen store antal unge, vil være omkring 8.000 flere 23-24-årige københavnere i 2020 end i dag. Denne udvikling sættes yderligere i perspektiv af, at unge københavnere i højere grad end tidligere bliver boende i kommunen, når de er færdiguddannede²⁴. København skal derfor løfte en stadig mere omfattende uddannelsesopgave, men uddanner også i højere grad end tidligere sine egne kommende skatteborgere.

²³ Københavns Kommune, Statistikbanken – Befolkning og fremskrivning

²⁴ Kommuneplan tal for befolkningstilvækst

Kapitel 2

Tværasektorielle indsatsers betydning for 95 % målsætningen

Indledning

For at løfte 95 % målsætningen og de initiativer, som ligger i Ungepakke II, er det nødvendigt med et tæt og forpligtende samarbejde på tværs af forvaltninger og eksterne aktører om ungeområdet. Dette kapitel beskriver derfor de tværasektorielle indsatsers afgørende betydning for at nå også den sidste del af de unge i målgruppen. Det skyldes, at unges barrierer i forhold til at gennemføre uddannelse ikke kun ligger i uddannelserne selv, men at forhold i de unges familie-, job- og fritidsliv også spiller en vigtig rolle. Dette bliver mere betydningsfuldt jo tættere kommunen kommer på de 95 %, hvor de unge, indsatsen i stigende grad skal rettes mod, har væsentlige sociale og personlige udfordringer, der hindrer deres mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse. I denne målgruppe er der fx mange unge, der kommer fra splittede og socialt dårligt fungerende familier, der har svært ved at bakke op om deres skolegang. Til kapitlet hører Bilag 1, der indeholder eksempler på indsatser på tværs af forvaltninger med uddannelsesvinkel.

Den søjleopdelte ungeindsats

Den søjleopdelte ungeindsats er afspejlet i vedtagelsen af især Ungepakke I og Ungepakke II; den første på Beskæftigelsesministeriets område, den anden overvejende på Undervisningsministeriets område. Når der er tale om to og ikke blot én enkelt sammenhængende Ungepakke, afspejler det en central og gennemgående udfordring. At løfte 95 % målsætningen er bundet op mod adskillige love, herunder Vejledningsloven, Beskæftigelsesloven, Serviceloven, Kriminalitetslovgivningen og diverse love om uddannelse.

Udfordringen går igen landet over på det kommunale niveau og har været en del af baggrunden for, at Kommunernes Landsforening (KL) fra 2007-2010 gennemførte det tværasektorielle modelkommuneprojekt 'Uddannelses Til Alle' (UTA), hvor omkring halvdelen af landets kommuner deltog. UTA peger på, at ansvarsfordeling og brudflader mellem forvaltninger for nogle unge kan få konsekvenser på en måde, der truer med at sætte deres generelle trivsel, og dermed også involvering i uddannelse og arbejde, over styr.

Projektet satte fokus på, hvordan 95 % målsætningen bliver til en fælles problemstilling blandt alle relevante aktører, og en rød tråd i projektets konklusioner er behovet for formalisering af forpligtende

samarbejdsrelationer på tværs af forvaltninger²⁵. Blandt projektets overordnede anbefalinger for det kommunalpolitiske niveau var:

- Udformning af helhedsorienteret kommunal ungdomspolitik, der som et væsentligt element adresserer og omfatter *alle* indsatser i relation til 95 % målsætningen.
- Bredt, tværgående politisk ejer- og lederskab.
- Politiske handleplaner med konkret udmøntning af en tværgående ungepolitik, der indeholder målsætninger for et udbygget samarbejde på tværs af forvaltningsgrænser, involverede uddannelsesinstitutioner m.m.
- Ledelsesmæssigt fokus på overvindelse af faggrænser og forskelligheder, så disse forhold ikke bliver en kilde til konflikt på medarbejderplan.
- Udvikling af et øget og mere smidigt internt samarbejde i kommunerne og med eksterne aktører.
- Etablering af tværgående og tværinstitutionelle organer på alle niveauer, dvs. både overordnet politisk, ledelsesmæssigt og på frontmedarbejderniveau med henblik på at udvikle tværfaglige samarbejder på tværs af forvaltnings- og institutionsgrænser om unge og uddannelse.
- Skabe rum for, at medarbejdere på eget initiativ kan formulere projekter.
- Fremme samarbejde mellem forskellige aktører i kommunen gennem et tydeligt og fokuseret indhold og formål for samarbejdet.
- Endelig anbefales det at fortsætte diskussionen af og igangsætte udviklingsarbejde med henblik på at afsøge fordele og ulemper ved etableringen af egentlige ungdomsforvaltninger.

Modelkommuneprojektet giver også anbefalinger, der kan give retning for det kommunale samarbejde med eksterne aktører²⁶:

- Fastholde vejledningens almene perspektiv, men særlig fokus på sammenhæng i vejledningsindsatsen i forhold til sårbare unges overgang mellem forskellige tilbud.
- Etablering af overblik og koordinering mellem de mange særlige forløb og mentorordninger i overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelser med fokus på, hvad der pædagogisk set 'gør en forskel'.
- Understøtte at produktionsskoler samarbejder tæt med lokalt erhvervsliv og etablerer kombinationsforløb med erhvervsskoler med henblik på at lette de unges overgang til det ordinære ungdomsuddannelsessystem og lærepladser.
- Fokus på samarbejde mellem erhvervsuddannelser og kommune om at formidle kontakt til arbejdsmarkedet og sikre et tilstrækkeligt antal praktikpladser i det private såvel som det offentlige.
- Psykologordninger i tilknytning til ungdomsuddannelser med enkelt og hurtig visitation.

UTA er videreført i 2 nye projekter, hvoraf Københavns Kommune deltager i et specifikt projekt om implementering af Ungepakke II.

²⁵ Konklusionerne nedenfor findes i deres fulde ordlyd i KL's rapport 'Vejen mod de 95 % - En erfaringsopsamling fra Ungdomsuddannelse til alle projektet - del 1' af Noemi Katznelson m.fl. fra Center for Ungdomsforskning, 2009.

²⁶ Konklusionerne nedenfor er en sammenskrivning af anbefalinger fra KL og UVM's rapport 'Vejen mod de 95 % - En erfaringsopsamling fra projektet Ungdomsuddannelse til alle - del 2' af Noemi Katznelson m.fl. fra Center for Ungdomsforskning, 2010.

En helhedsorienteret indsats er en indsats, der både tager højde for faglige, sociale og personlige forhold hos de unge. For den socialt udsatte målgruppe kræver dette i tråd med UTA's anbefalinger en koordineret og samtidig indsats på tværs af forvaltninger omkring den enkelte unge. Samtidig skal der på kommunalt niveau arbejdes på en måde, så den unge ikke skal forholde sig til mange professionelle fra flere forvaltningskulturer på én gang, men mødes af én gennemgående voksen. Den helhedsorienterede indsats bør ske så tæt på normalsystemet som muligt. Specialtilbuddene skal betragtes som støttesystemer. Der er derfor grund til at være opmærksom på den dynamik, hvor der sker en gradvis glidning, så støttesystemerne med tiden får karakter af noget normalt. Specialsystemer er desuden økonomisk tungere at drive end ordinære tilbud, der suppleres med støttemuligheder.

I København er der relativt gode erfaringer med tværsektorielt forvaltningssamarbejde, men der er et stykke vej til at unge og samarbejdspartnere generelt oplever, at de fra kommunen bliver mødt af én velkoordineret og helhedsorienteret indsats.

Kapitel 3

Grundskolen og de unges uddannelsesparathed

Indledning

Kapitel 3 sætter fokus på grundskolens opgave og de udfordringer, som følger af 95 % målsætningen. Kapitlet beskriver dels, hvad uddannelsesparathed er, og hvilke forudsætninger grundskolen skal ruste de unge med, dels beskrives de unges udvikling af uddannelsesparathed i folkeskolen med fokus på udskolingen, og med afsæt heri oplyses en række udfordringer. Til kapitlet hører 2 bilag. Bilag 2 giver eksempler på, hvordan Københavns Kommune allerede med forskellige indsatser imødegår de forskellige udfordringer. Bilag 3 indeholder en oversigt over eksisterende alternative tilbud til 7.-9. klasse.

Af folkeskolelovens formålparagraf fremgår det, at grundskolen spiller en meget væsentlig rolle i forhold til, at de unge bliver klar til at fortsætte i videre uddannelse: *”Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere (...)*”. Opfyldelse af 95 % målsætningen er således uløseligt knyttet sammen med, at eleverne er uddannelsesparate, når de forlader grundskolen.

Hvad er uddannelsesparathed, og hvordan skal det vurderes?

Baggrunden for at indføre uddannelsesparathedsvurderingen er, at undersøgelser har vist, at nogle unge falder fra ungdomsuddannelserne, fordi de ikke er klædt på til at honorere de krav, der stilles i uddannelserne. Vurderingen af elevernes uddannelsesparathed skal derfor ikke ses som et redskab til at holde nogle unge uden for ungdomsuddannelserne, men derimod som en metode til at forebygge frafald fra disse uddannelser.

I forbindelse med Ungepakke II er det fra januar 2011 pålagt kommunerne at vurdere uddannelsesparatheden hos alle elever, der ønsker optagelse på en ungdomsuddannelse efter 9. eller 10. klasse. Ansvar for udarbejdelse af uddannelsesparathedsvurderinger ligger hos UU og foretages af UU-vejlederen i samarbejde med elevens skole og forældre. I de tilfælde, hvor den unge vurderes ikke-uddannelsesparat, har kommunen pligt til at tilbyde en indsats, der gør den unge uddannelsesparat.

Dermed øges behovet for at sikre, at der på kommunalt plan er de relevante tilbud til rådighed for, at de ikke-uddannelsesparate kan rustes til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Men kravene øger også fokus på grundskolens rolle og varetagelse af opgaven i forhold til at gøre de unge uddannelsesparate.

I UVM's publikation²⁷ om uddannelsesparathed defineres uddannelsesparathedsvurderingen på følgende måde: *”Uddannelsesparathedsvurderingen er en konkret individuel helbedsvurdering af, om en elev har de faglige,*

²⁷ UVM, ”Klar, parat, uddannelse – inspiration om uddannelsesparathed”, 2010

*personlige og sociale forudsætninger, der er nødvendige for at kunne påbegynde og gennemføre en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse”.*²⁸

Ifølge publikationen skal følgende vurderes:

- Faglige forudsætninger: karakterer, opgaveforståelse, læringspotentiale samt metodiske og organisatoriske kompetencer
- Personlige forudsætninger: motivation, selvtillid, evne til at vælge og træffe beslutninger samt handlekompetence
- Sociale forudsætninger: relationskompetence, empati, lede og tage følgeskab samt konflikt-håndtering

Ovenstående tydeliggør på flere måder, at uddannelsesparathed er et mangesidet begreb, og at der ikke findes én universel model til vurdering af eleverne. Der skal være tale om en helhedsvurdering af, om den unge har de faglige, men også de sociale og personlige forudsætninger, der er nødvendige i den type ungdomsuddannelse, den unge ønsker at påbegynde. Der er altså tale om en individuel helhedsvurdering, der må forholde sig til elevens ønskede ungdomsuddannelse.

Ligeledes lægges der i ministeriets publikation vægt på, at der i vurderingen af paratheden skal indgå overvejelser om læringspotentialer frem for alene at se på elevens formelle kompetencer ved grundskolens afslutning. Dette fordi *”(..) at en del unge ikke har haft mulighed for at udvikle og vise deres potentielle færdigheder i den kontekst, som den eller de grundskoler, de har mødt under deres skolegang, repræsenterer.”*²⁹ Eksempelvis vil en elev med udprægede boglige forudsætninger have haft bedre mulighed for at vise og forbedre sine forudsætninger i en almen grundskole end de elever, der i højere grad har lyst og evner inden for kreative eller praktisk orienterede fag. Det vil sige, at der i parathedsvurderingen også indgår overvejelser om kompetencer og forudsætninger, som eleven har udviklet i andre sammenhænge uden for skolens rammer.

I ministeriets publikation understreges, at en vurdering som ikke-uddannelsesparat ikke må blive en ekskludering af dem, der i forvejen måske har faglige, personlige eller sociale problemer. Derimod skal vurderingen ses som et forpligtende tilsagn om at støtte og hjælpe den unge til at blive uddannelsesparat, og derfor forpligter uddannelsesparathedsvurderingen kommunen til at give relevante tilbud, der kan gøre den unge uddannelsesparat.

Hvilke forudsætninger forventes grundskolen at udruste de unge med?

Folkeskolens formålparagraf er bredt formuleret om de unges almene faglige, personlige og sociale færdigheder og motivation til at lære mere: *”Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.*

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.”

²⁸ Ibid.

²⁹ Torben Pilegaard Jensen, ”Uddannelsesparathed – hvad er det?”, 2010

Når ikke alle elever i lige grad opnår de beskrevne læringsmål igennem deres tid i grundskolen, og nogle dermed ikke er parat til at forsætte i videre uddannelse, skal dette forstås ud fra et helhedssyn på eleverne, der udover undervisningen og læringsmiljøet fx inkluderer elevens socioøkonomiske forhold og adgang til positive henholdsvis negative bidragende faktorer i omgivelserne.

Hvordan ser det ud med de københavnske grundskoleelevers uddannelsesparathed?

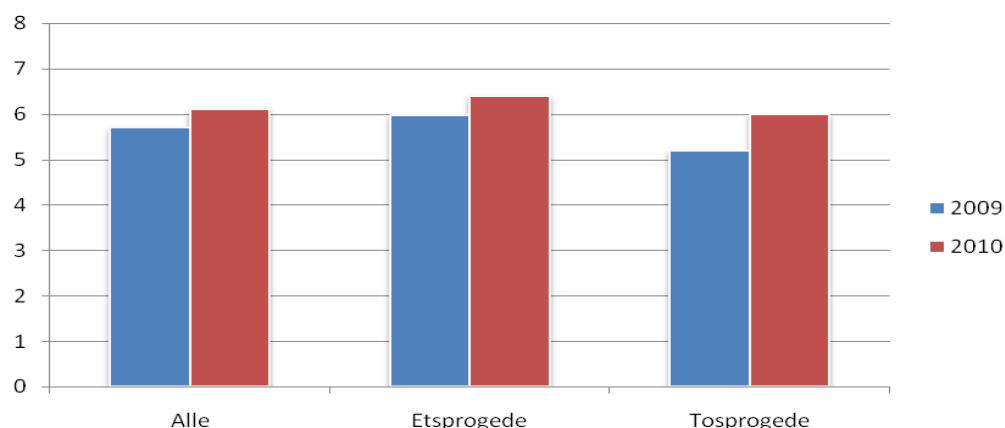
Der findes en række kilder, der kan bruges til at indkredse, hvor udfordringerne på udskolingsområdet ligger for kommunen. Det gælder fx Københavns Kommunes årlige Kvalitetsrapport, der også omfatter Københavnerbarometeret, samt PISA København 2004 og 2007.

Kvalitetsrapporten indeholder målinger af elevernes trivsel og faglige forudsætninger, herunder gennemsnitskarakterer ved folkeskolens afsluttende prøver. PISA testene måler, hvor godt de unge er forberedt til at møde udfordringerne i dagens informationssamfund.³⁰

Det går fremad

De nyeste tal fra København findes i Kvalitetsrapporten 2010. Samlet set viser rapporten, at der er fremgang på næsten alle de områder, hvor det er muligt at sammenligne med tal fra 2009.

Figur 7. Gennemsnitskaraktererne i bundne prøvfag, etsprogede i forhold til tosprogede 2009 -> 2010, korrigeret.³¹

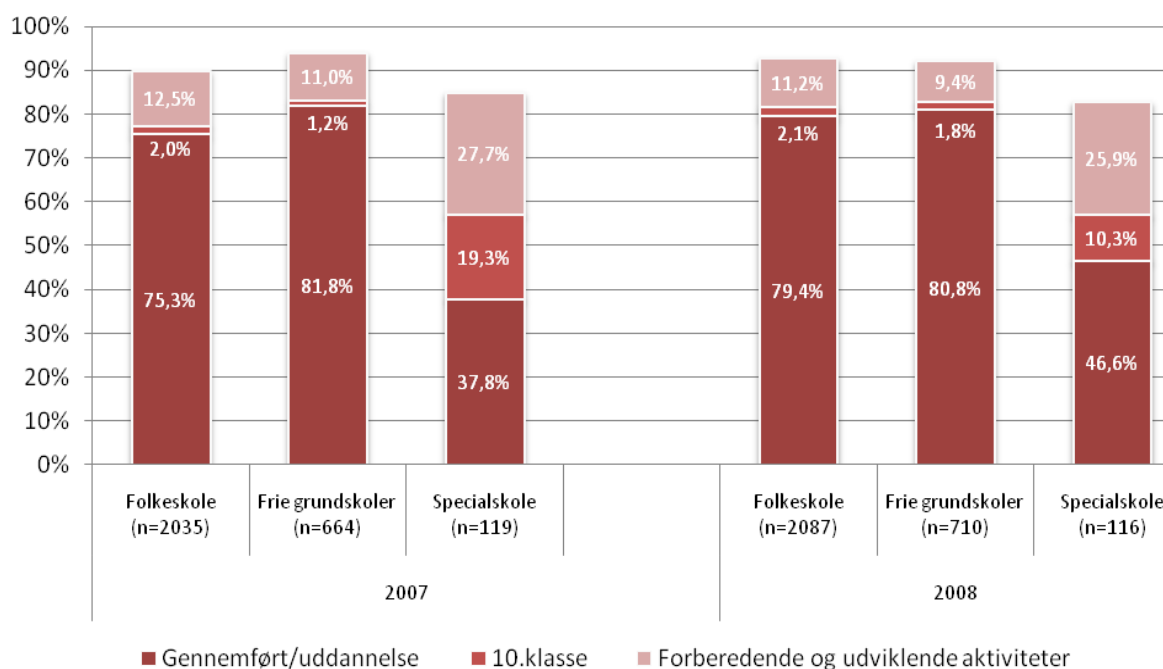

Figur 8 viser, at der er sket en forbedring af de faglige resultater, og dette gælder især for gruppen af tosprogede, således at præstationsgabets mellem de etsprogede og de tosprogede ved Folkeskolens Afgangsprøve er blevet mindre.

Figur 8. Andelen af elever, som er i uddannelsessystemet 2 år efter endt 9. klasse i henholdsvis 2007 og 2008 fra skoler i Københavns Kommune.³²

³⁰ Til efteråret 2011 udkommer resultaterne af undersøgelsen LEKS Longitudinal af en hel københavnerårgangs læseresultater, herunder PISA København, forskellige læsetest og afsluttende prøver, og disse elevers oplevelse af det faglige udbytte i grundskolen og deres faglige udfordringer i ungdomsuddannelsen sammenholdt med deres uddannelsessituation 1, 2 og 3 år efter de forlod grundskolen.

³¹ Korrektionen foretages i forhold til alle 9. klasseelever i kommunens folkeskoler. Det betyder, at det ukorrigerede og det korrigerede gennemsnit for alle elever i kommunen bliver ens. Den socioøkonomiske korrektion foretages efter en model, udviklet af DPU, og på basis af data fra Danmarks Statistik.

Figur 9 viser fordelingen mellem folkeskoler, frie grundskoler og specialskoler, herunder specialklasserækker, blandt elever med endt 9. klasse i 2007 og 2008 og deres uddannelsesstatus 2 år efter, dvs. i 2009 og 2010.

Figur 9 viser, at der er sket en lille stigning i andelen af elever fra folkeskolen, der er under uddannelse 2 år efter endt 9. klasse. Figuren giver desuden et billede af, hvordan folkeskolen præsterer i forhold til frie grundskoler, og ovenstående er pt. det tætteste billede, det er muligt at vise. Det fremgår, at elever 2 år efter endt 9. klasse fra både folkeskolen og de frie grundskoler har nogenlunde samme uddannelsesstatus, heraf er ca. 92 % i 2010 i gang med ungdomsuddannelse, 10. klasse eller forberedende og udviklende aktivitet.

Udviklingen mellem årgangene er interessant at følge, men på nuværende tidspunkt er det ikke muligt at fremskaffe data fra før 2007, men til sommer 2011, er det muligt at vise et billede af uddannelsesstatus for elever med afgang i 2009. Yderligere vil der pr. september 2011 kunne leveres data på skoleniveau, fordelt på de seneste 3 afgangsårgange.

Figur 9. Tryghed og trivsel.

Målopfyldelse i procent	Oplevet tryghed	Fravær af oplevet mobning	Oplevelse af tilpas sværhedsgrad	Oplevelse af ro i undervisningen	Oplevelse af medbestemmelse	Oplevet inklusion
2010	79,7	89,3	68,3	51,9	46,8	72,4
2009	78,7	88,5	68,0	49,6	45,8	72,0
2010: Etsprogede	80,0	91,5			45,8	72,9
2010: Tosprogede	78,3	85,9			47,1	71,9

Der er generelt også fremgang inden for tryghed og trivsel jf. figur 10. Der er i forhold til 2009 færre elever, der oplever marginalisering, manglende kontakt og manglende tryghed. Omfanget af mobning er

³² UU Københavns registreringsdatabase krydset med data fra KMD om afgangselever med bopæl i Københavns Kommune fra skoler beliggende i Københavns Kommune.

faldet og ligger ligesom i 2009 en del under landsgennemsnittet. De etsprogede oplever mindst mobning og deres tal er faldet mere end de tosprogedes – og de deltager selv mindst i mobning. Trygheden er højest for de etsprogede, mens den er mindre for samtlige grupper tosprogede. Der er færre elever med bekymrende fravær, men antallet af fraværsdage er steget.

Elevernes oplevelse af ro i timerne og muligheder for at kunne koncentrere sig i timerne er steget i forhold til 2009. Hvad angår elevernes oplevelse af passende sværhedsgrad i undervisningen, er resultatet samlet set uændret i forhold til 2009. Oplevelsen af medbestemmelse viser samlet set en lille forbedring fra 2009, og Københavnske elever oplever at have større indflydelse end elever på landsplan.

Men der er stadig udfordringer

Overordnet set er der altså gjort fremskridt på væsentlige områder, men der er fortsat områder, som kræver handling. Nedenfor oplistes syv udfordringer, som særligt relaterer sig til udkolning og udvikling af uddannelsesparathed. De første fire udfordringer lægger sig direkte op af BUU's behandling af Kvalitetsrapporten 2010, de sidste tre er oplistet af BUF i forbindelse med nærværende analyse.

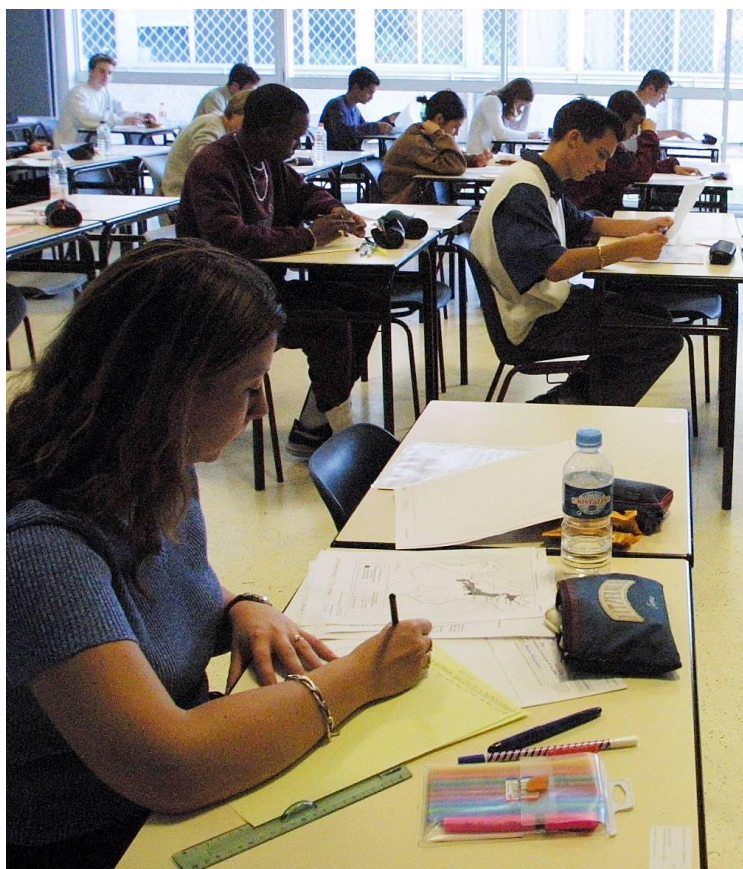
- Kvaliteten i undervisningen for de ældste elever skal forbedres
- Den sociale baggrunds betydning
- Der er fortsat store forskelle mellem etsprogede og tosprogedes resultater
- Mange elever mistrives i skolen
- Skolernes prioritering af Uddannelses-, Erhvervs- og Arbejdsmarkedsorientering (UEA)
- Fokus på at ruste elever med særlige behov til ungdomsuddannelse
- Kommunen har pligt til at give uddannelsesforberedende tilbud til ikke-uddannelsesparate unge fra de frie grundskoler, men har først ansvar for de unge, når de forlader den frie grundskole

I det følgende udfoldes beskrivelserne af de enkelte udfordringer. I bilag 2 findes eksempler på, hvordan Københavns Kommune allerede med forskellige indsatser arbejder med udfordringerne.

Kvaliteten i undervisningen for de ældste elever skal forbedres

Københavnbarometeret peger på, at for mange af de ældste elever er skoletrætte, og at der ikke er tilstrækkeligt med udfordringer for de fagligt stærke elever. De største elevers entusiasme mindskes, jo højere klassetrin de går på. Mange af skolerne er 'tynde i toppen' med få elever. Omkring halvdelen af eleverne oplyser, at der er meget uro i timerne, og at de har vanskeligt ved at koncentrere sig i timerne.

Skoletræthed kan have mange årsager. Det kan være en generel oplevelse af, at man ikke kan klare de faglige krav og oplever nederlag i den forbindelse, eller at undervisningen ikke føles vedkommende eller fagligt udfordrende. Et dårligt forhold til kammerater eller lærere kan lige-

ledes medføre skoletræthed, men årsagerne kan også findes uden for skolen. Essensen er, at skoletræthed kan medføre, at eleven mister den motivation, der er en afgørende drivkraft for vedkommendes udvikling og fortsatte læring.

Der kan være mange forskellige forklaringer på, at eleverne i udskoling ikke profiterer af undervisningen. Dels er det alment anerkendt, at eleverne besidder forskellige former for intelligenser³³ og har forskellige læringsstile³⁴, dels står eleverne i udskolingsårene overfor eksistentielle og identitetsmæssige udfordringer i deres dannelsesproces. Ligeledes kan der være tale om, at nogle elever er fagligt meget dygtige og savner udfordringer og ligesindede, ligesom andre elever med gode potentialer for at udvikle praktiske og håndværksmæssige kompetencer ikke har særlig gode muligheder for at vise, at hun/han kan noget med hænderne på baggrund af den undervisning, vedkommende modtager i grundskolen.³⁵

Professor Per Fibæk Laursen gør opmærksom på, at der mangler undervisningsaktiviteter til praktisk orienterede unge, da de gennem arbejdet i et værksted dels får succesoplevelser med at mestre noget og dermed øget selvtillid, dels erfarer, at der også i forhold til praktiske opgaver er brug for at beherske nogle almene skolefærdigheder. Sidstnævnte opnås især, når undervisningen i fagene er koblet til det praktiske arbejde.³⁶ Han henviser til 2 skoler³⁷, der siden 1980'erne har gjort sig gode erfaringer med praktisk orienterede elever i form af erhvervsklasser og italesætter i forlængelse heraf et behov for større grad af orientering mod arbejdsliv og arbejdsmarked i grundskolens ældste klasser.

Overordnet set er det væsentligt, at alle elever får mulighed for at få succesoplevelser i skolen, både i form af faglige udfordringer og mulighed for at vise og få anerkendelse for deres særlige faglige kunnen. Det er derfor vigtigt, at eleverne mødes med forskellige og varierende undervisningsformer, der tilgodeser deres forskellige evner, forudsætninger og måder at lære på. Der er i Folkeskoleloven mulighed for at tilbyde elever med særligt behov herfor, undervisningsforløb i 8. og 9. klasse, hvor praktisk og teoretisk indhold kombineres i en undervisning, der kan finde sted på og uden for skolen.³⁸ Dertil kommer, at en række aktører på skoleområdet har peget på, at undervisningen i højere grad skal foregå i særlige udskolingsmiljøer, der peger frem mod det, der skal ske efter grundskolen. Dette gælder både for KL's 'Nysyn på folkeskolen', Regeringens rejsehold og Regeringens arbejdsgruppe for udvikling af talenter i folkeskolen. Alle tre peger på mulighederne for at arbejde med linjer i 7.-9. klasse med henblik på, at alle elever kan opnå faglige succeser inden for de områder, hvor de har særlige interesser eller talenter.

Den sociale baggrunds betydning

Elever med svag socioøkonomisk baggrund klarer sig dårligere, hvad angår karakterer og PISA score, end resten af gruppen, og det er et kendt, nationalt og kommunalt problem.

Kvalitetsrapporten viser, at karaktergennemsnittet er på 4,71 for de 20 % med svage socioøkonomisk baggrund. Dette afviger meget fra det samlede gennemsnit på 6,10. Samme resultater ses i PISA København 2007. De viser en tydelig kobling mellem forældrenes socioøkonomiske baggrund og den unges læsescorer og karakterer – jo svagere socioøkonomisk baggrund, jo lavere læsescorer og karakterer.

Analysen af PISA København viser, at der i Københavns Kommune er særlig grund til at være opmærksom på de socioøkonomiske faktoreres betydning, da de slår kraftigere igennem på københavnske

³³ Jf. Howard Gardners teori om mange forskellige intelligenser, herunder musikalsk, sproglig, logisk, rumlig, kropslig osv.

³⁴ Jf. Dunn and Dunns teori om, at nogle elever bedst lærer ved at lytte, andre ved at se fx i tekst eller billeder, andre igen ved at have hænderne involverede og igen andre ved at bruge kroppen osv.

³⁵ Torben Pilegaard Jensen, "Uddannelsesparathed – hvad er det?", UVM, 2010

³⁶ Per Fibæk Laursen, "Hånd og hoved i skolen – værkstedspædagogik for praktisk orienterede unge", 2010

³⁷ UNG Aalborg Uddannelsescenter og Bavnebakkeskolen i Støvring

³⁸ Folkeskoleloven § 9, stk. 4

børns læseresultater end på læseresultater for børn i Danmark generelt, hvilket er udtryk for, at den sociale arv vejer tungere i København.³⁹

Den sociale baggrunds gennemslagskraft fremgår også tydeligt af en analyse af klassekammeratskabseffekten.⁴⁰ Den viser, at klassekammeraters socioøkonomiske baggrund kan påvirke elevernes PISA score såvel negativt som positivt. Man kan fx nedtone den sociale baggrunds betydning og påvirke PISA scoren positivt, hvis en elev med lav socioøkonomisk baggrund går i en klasse med mange elever med middel eller høj socioøkonomisk baggrund.

Udover betydningen af den unges socioøkonomiske baggrund viser forskning, at opvækst i familier med stærk kulturel kapital, eksempelvis familier, der interesserer sig for børnenes skolegang, har bøger, samles om hovedmåltider, tager børnene med i teater og lignende, ser ud til at stimulere børnenes færdigheder i matematik og læsning i positiv retning.⁴¹

Imidlertid skal den enkelte elevs muligheder for social mobilitet trods svag socioøkonomisk baggrund på ingen måde underkendes. Faktorer som fx stærke familierelationer, opbakning til skolegangen fra hjemmets side eller fra anden voksen rollemodel, positiv påvirkning fra klassekammeratskabseffekten, at mødes af lærere med høje forventninger og et understøttende skolemiljø i form af fx lektiecafeer⁴², kan bidrage til, at eleven opnår et højere uddannelsesniveau end forældrenes og bedre beskæftigelsesmuligheder.

Den sociale baggrunds betydning for elevernes resultater tydeliggør dog, at lige adgang ikke i sig selv giver lige muligheder for alle – et faktum, der også viser sig længere oppe i uddannelsessystemet. Sat i forhold til uddannelsesparathed betyder det, at der skal gøres en særlig indsats for nogle elevgrupper, hvis alle skal blive uddannelsesparate.

Overordnet set har grundskolen en væsentlig rolle at spille i forhold til at sikre, at også elever med svag social baggrund og lav social kapital klarer sig godt og trives i skolen, eksempelvis ved at de mødes af kompetente voksne, som bakker op, lytter og har høje faglige forventninger, og at særligt udsatte unge støttes i at få fritids- og fritidsjobstilbud.

Der er fortsat store forskelle mellem et sprogede og to sprogedes resultater

PISA København 2007 viser fremgang i læsning og funktionel læsekompetence for eleverne med indvandrerbaggrund, men ingen fremgang i antallet af dygtige læsere. Selv om det er indvandrerleverne⁴³, der har opnået den største fremgang i læsning, ligger gruppens samlede PISA score fortsat meget under etnisk danske elevers score. PISA Danmark 2009 og PISA Etnisk tegner et lignende billede. Trods fremgang i funktionel læsekompetence blandt indvandrerlever var der fortsat 49 % uden funktionel læsekompetence jf. figur 11. PISA København 2004 viser, at lave forventninger til eleverne har sammenhæng med lave læseresultater, og at lave forventninger er hyppigst forekommende på folkeskoler.⁴⁴

³⁹ Elevens socioøkonomiske baggrund kan i København forklare 24 % af variationerne i elevernes præstationer, mens den nationalt forklarer 15 %. OECD gennemsnittet er 14 %.

⁴⁰ DPU LEKS, "Klasseeffekt. Hvad betyder det for en elev (i 9. klasse) med bestemte karakteristika at gå i en klasse med bestemte karakteristika?" 2008

⁴¹ AKF, Torben Pilegaard Jensen, Niels Ploug.

⁴² AKF "Den højt præsterende skole. Hvordan kan skolen løfte elever med svag social baggrund?", 2010

⁴³ Kvalitetsrapporten anvender begrebet tosprogethed, der defineres ved, at det dominerende sprog i hjemmet ikke er dansk, PISA København anvender begrebet indvandrer, der defineres ved forældrenes herkomst.

⁴⁴ Niels Egelund et al. "PISA København 2004 - Kompetencer hos elever i 9. klasse i København", 2005

Figur 10. Oversigt over PISA resultater inden for læsning.

PISA resultater inden for læsning	Etsprogede elever	Indvandrer-elever	Etsprogede elever	Indvandrerelever
	PISA score		Andel uden funktionelle læsekompetencer	
PISA Danmark 2009 og PISA Etnisk 2009	502	426	13 %	38 %
PISA København 2007	504	412	15 %	49 %
PISA København 2004	498	397	17 %	56 %

Kvalitetsrapporten 2010 viser, at præstationsgabets mellem et- og tosprogede er blevet mindre, hvad angår gennemsnitskaraktererne i bundne prøvfag, jf. figur 12, men peger samtidig på, at andelen af tosprogede elever med læseproblemer er næsten tre gange så stor som andelen af etsprogede elever med læseproblemer. Trods fremgang er der stadig behov for stor opmærksomhed, ikke længere så meget på gruppen som helhed som på særlige grupper af tosprogede, der får for lidt udbytte af undervisningen.

Figur 11. Gennemsnitskaraktererne i bundne prøvfag, etsprogede i forhold til tosprogede 2009 -> 2010.

	Samlet	Etsprogede		Tosprogede	
		Ukorrigeret	Korrigeret	Ukorrigeret	Korrigeret
2010	6,10	6,81	6,39	4,94	5,99
2009	5,72	6,41	5,98	4,44	5,19
Ændring		+0,40	+0,41	+0,50	+0,80

Kvalitetsrapporten peger på, at der er et stort elevsammenfald mellem gruppen af tosprogede og elever med svag socioøkonomisk baggrund. Forklaringen på, at de tosprogede klarer sig dårligere end de et-sprogede kan således ikke udelukkende tilskrives deres tosprogethed, da svag socioøkonomisk baggrund ligeledes gør sig gældende. Dertil kommer eventuelt manglende traditioner og muligheder i familien for at engagere sig i den unges skolegang og fritidsinteresser på grund af sproglige barrierer eller manglende kendskab til det danske system.

Mangel på almene færdigheder og kompetencer i fag som dansk og matematik har både betydning for elevens udvikling af uddannelsesparathed og videre uddannelse. En undersøgelse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser, at det specielt er drenge med indvandrer- og efterkommerbaggrund, der har vanskeligt ved at tage en ungdomsuddannelse, når de har forladt folkeskolen. Næsten 4 ud af 10 drenge med indvandrer- og efterkommerbaggrund, der forlader folkeskolen, har ingen ungdomsuddannelse som 26-årig, og er marginaliserede i forhold til arbejdsmarkedet.⁴⁵

Mange elever mistrives i skolen

Ifølge københavnerbarometeret 2010 oplyser 21,7 % af eleverne, at de føler sig 'mindre trygge' eller 'meget utrygge'. Det fremgår af resultaterne, at følelsen af tryghed er højest for de etsprogede.

Ringe skoletryghed har flere udtryk og kan opleves mere eller mindre massivt. I 2010 er der 276 elever, som fortæller, at de ingen kammerater har, ingen voksne har at tale med, at de bliver mobbet, mangler tryghed og mening med skolelivet, og som fortæller, at de oplever at være uden indflydelse. Og det er 276 elever for mange.

⁴⁵ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, "Mere end hver 3. indvandrerdreng i Danmark får ingen uddannelse", 2011

Mistrivsel udtrykker sig blandt andet i antallet af fraværskdage blandt eleverne. Her er der antalsmæssigt sket en forbedring, idet der i 2010 var 686 elever med bekymrende fravær mod 858 i 2009. Derimod er antallet af fraværskdage for denne elevgruppe steget fra 6,6 dage i 2009 til 9,5 dage i 2010. Denne gruppe omfatter også elever, der helt unddrager sig undervisningen, og det er et fænomen, der eksisterer på stort set alle skoler.

Skolernes prioritering af Uddannelses-, Erhvervs- og Arbejdsmarkedsorientering (UEA)

Uddannelsesparathed handler også om, at eleverne har et bredt kendskab til, hvilke uddannelser man kan vælge imellem, hvilke forventninger og krav uddannelserne har til de unge, når de starter, og hvilke jobmuligheder en uddannelse giver. Ungepakkerne betoner vigtigheden af dette fokus med, at det er kommunens ansvar at give tilbud til uafklarede elever fx i form af praktik, afklaringsforløb og andre aktiviteter. Og helt overordnet er det afgørende betydning for opfyldelse af 95 % målsætningen, at så mange så muligt er afklarede omkring valg af ungdomsuddannelse.

UEA undervisningen fra 0.- 9. klasse er et vigtigt redskab i elevens orientering mod at blive afklaret til det, der skal ske efter grundskolen og forudsætning for den enkelte unges videre uddannelsesplanlægning. I ministeriets undervisningsvejledning for UEA, står der: ”UEA understøtter arbejdet med uddannelsesplanlægningen, som med start i folkeskolen lægger grundstenen til et livslangt arbejde med en bevidst tilgang til igangværende og kommende uddannelsesforløb”, og der er en række trinmål og slutmål for faget.

Vigtigheden af skolernes prioritering af UEA betones yderligere af, at Ungepakke II lægger op til, at størstedelen af unge skal betjene sig af elektronisk vejledning. Risikoen er, at de unge, der skal klare sig udelukkende med denne form for vejledning ikke er ordentligt afklarede, og siden falder fra en ungdomsuddannelse.

Fokus på at ruste elever med særlige behov til ungdomsuddannelse

En landsdækkende undersøgelse af uddannelsesresultater og – mønstre for unge med handicap fra årgang 1990 viser, at 81 % af eleverne gennemfører folkeskolen til og med 9. klasse, og blandt dem tager 64 % Folkeskolens Afgangsprøve.⁴⁶ Handicapbetegnelsen dækker her over elever med motorisk handicap, senhjerneskade, udviklingsforstyrrelse, herunder autisme og ADHD, synshandicap, hørehandicap, tale-, sprog- og læsehandicap, epilepsi og flerhandicap.

Undersøgelsen fastslår, at de elever, der anvender hjælpemidler, har den laveste gennemførelsesgrad, da hjælpemidlerne ikke kompenserer dem for det handicap de har. De elever, der klarer sig bedst, er dem, der har oplevet den mest kvalificerede støtte og vejledning, og hvor store dele af støtten er foregået tidligt i grundskoleforløbet.⁴⁷

⁴⁶ Capacent, ”Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med handicap”, 2009

⁴⁷ Ibid.

I undersøgelsen giver nogle elever udtryk for, at der ikke bliver stillet tilstrækkelige krav på specialskoler og specialklasser, og at disse ordninger ikke i tilstrækkelig grad klargør de unge til en ungdomsuddannelse.⁴⁸

Specialreformen i Københavns Kommune har netop som mål, at langt flere børn fremover skal være en del af fællesskabet i kommunens almene folkeskoler og institutioner. Reformen er igangsat som et 3-årigt tværfagligt udviklingsprojekt og bygger på ideen om øget inklusion og et opgør med adskillelsen mellem almen- og specialområdet. Blandt projektets initiativer er et styrket samarbejde mellem lærere, pædagoger og specialister, nye fleksible tilbud, uddannelse, der klæder pædagoger og lærere på til det pædagogiske arbejde i feltet mellem almen- og specialområdet og kompetencecentre, som samler specialviden og giver den videre.

Kommunen har pligt til at give uddannelsesforberedende tilbud til ikke-uddannelsesparate unge fra de frie grundskoler, men har først ansvar for de unge, når de forlader den frie grundskole

Som konsekvens af Ungepakke II har kommunen ansvaret for at tilbyde relevante uddannelsesaktiviteter til alle elever, der forlader grundskolen og vurderes ikke-uddannelsesparate – både de, der kommer fra frie grundskoler og fra folkeskoler. I 2010 gik 27,8 % af de københavnske grundskoleelever på en fri grundskole⁴⁹, og jf. lovgivningen har kommunen ikke indflydelse på elevernes udvikling af uddannelsesparathed.

BUF har i modsætning til folkeskolen ringe indblik i elevernes udvikling af uddannelsesparathed, da skolerne ikke er omfattet af Kvalitetsrapport og Københavnerbarometer, og 1/3 af skolerne deltog ikke i PISA København 2004 og 2007. Resultaterne blandt 2/3 af skolerne, der deltog, viser, at de frie grundskoler opnåede bedre resultater end folkeskolerne. Imidlertid er en uddannelsesparathedsvurdering individuel og omfatter både elevens sociale, personlige og faglige forudsætninger, jf. ministeriets vejledning, og PISA resultaterne kan således ikke alene sige noget om de unges udvikling af uddannelsesparathed på de frie grundskoler. Et pejlemærke på uddannelsesparathed blandt elever fra frie grundskoler kunne være at se på, hvordan eleverne klarer sig uddannelsesmæssigt ved at se på deres uddannelsesstatus 2 år efter endt 9. klasse, som tidligere vist i figur 9.

Som følge af en lovændring i 2007 overtog UU København vejledningen af eleverne på størstedelen af de private grundskoler beliggende i København. Jf. Ungepakke II vil det fremover også være UU-vejledere, der vurderer de unges uddannelsesparathed og indgår i drøftelser med skolens lærere om eleverne. Gennem UU-vejlederen har kommunen på den måde fået et vist indblik i, hvordan eleverne udvikler sig i de ældste klasser. Men overordnet set har kommunen både ringe indblik i, hvordan det går med hensyn til udvikling af elevernes uddannelsesparathed og samtidig ingen mulighed for at stille krav til skolerne.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Kommunefakta.dk

Kapitel 4

De unges overgang til ungdomsuddannelserne

Indledning

Kapitel 1 beskriver det brede uddannelsesbillede for København og med afsæt heri, går kapitel 4 tættere på de unge, og fokuserer på de unges overgangsmønstre fra grundskole til ungdomsuddannelse. Kapitel 4 beskriver de overordnede tendenser på ungdomsuddannelsesområdet i København, og gennemgår de forskellige ungdomsuddannelser og de udfordringer, der er koblet til de forskellige typer af ungdomsuddannelser. Kapitel 4 afrundes med en målgruppeanalyse af de elever, som ikke er i gang med en ungdomsuddannelse dels for at beskrive udfordringerne, der er på uddannelsesområdet, dels for at lægge op til den vifte af tilbud, som kommunen, jf. Ungepakke II, er forpligtet til at stille til rådighed. Tilbuddene og deres målgrupper, vil blive gennemgået i kapitel 5.

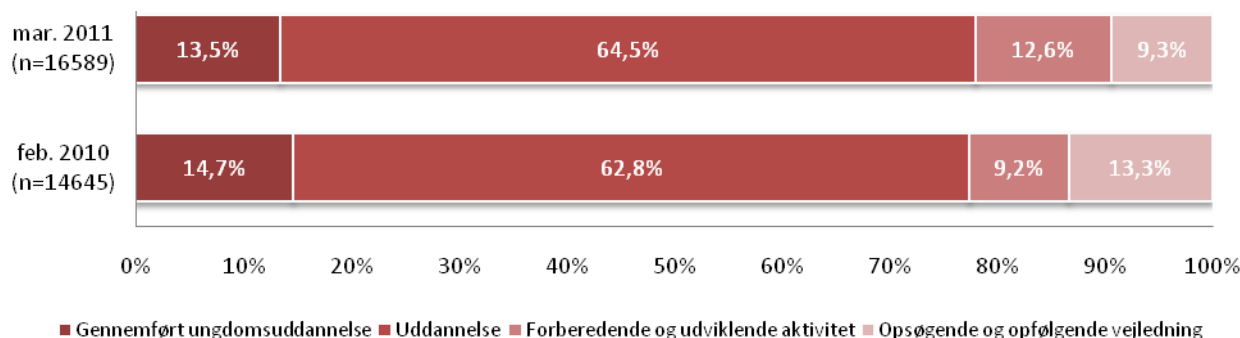
Kapitlet tager hovedsageligt afsæt i undersøgelser, statistik og rapporter, der er udarbejdet inden d. 1. januar 2011, hvor Bekendtgørelse om pligt til uddannelse og beskæftigelse eller anden aktivitet for de 15-17-årige trådte i kraft. En ung anses ifølge bekendtgørelsen for at være i gang med en uddannelse, hvis den unge enten er i gang med en ungdomsuddannelse eller en forberedende og udviklende aktivitet. Det må derfor fremadrettet forventes, at der sker ændringer i de unges bevægelser i uddannelsessystemet, når de fremover uddannelsesparathedsvurderes og har pligt til at være i gang.

Fremgang i andelen af 15-19-årige, der er i gang med uddannelse

Som beskrevet i kapitel 1 er Københavns Kommune godt på vej mod 95 % målet, men der ligger fortsat en udfordring i at løfte den sidste andel af unge. I det følgende tegnes med afsæt i uddannelsesstatistik et billede af, hvad de københavnske unge foretager sig efter afsluttet grundskole.

Figur 12. Uddannelsesstatus for de 15-19-årige med endt grundskole i Københavns Kommune pr. februar 2010 og marts 2011.⁵⁰

Figur 13 viser, at antallet af unge 15-19-årige, der har gennemført, er i gang med en ungdomsuddannelse eller forberedende og udviklende aktivitet, er steget fra 87 % i 2010 til 91 % i 2011. Stigningen er primært sket ved at flere elever er i gang med en ungdomsuddannelse eller forberedende og udviklende aktivitet. Gruppen af unge, som er i opsøgende og opfølgende vejledning⁵¹, har således været faldende over de seneste år.

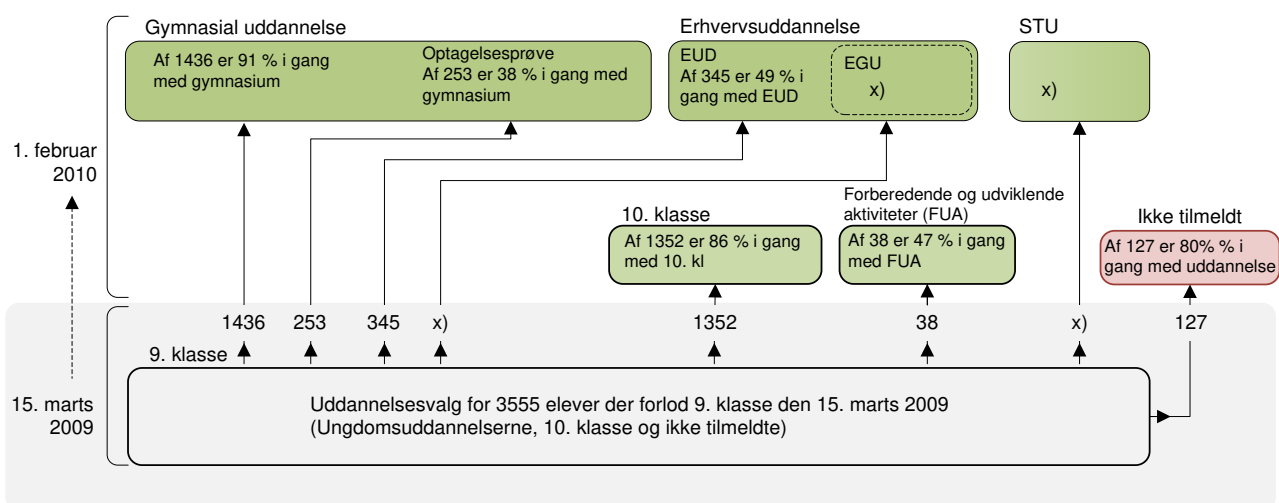
Unge bevægelse i uddannelsessystemet

Størstedelen af de unge går den lige vej gennem uddannelsessystemet og gennemfører den påbegyndte uddannelse, men der er også unge, som foretager omvalg eller fravalg. Et billede af disse unges bevægelse i uddannelsessystemet er væsentligt, da kommunen har pligt til at stille uddannelsesforberedende tilbud til rådighed til unge under 18 år, der ikke er parate til en ordinær ungdomsuddannelse. Der var hele 98 %, der i 2009 søgte direkte ind på en ungdomsuddannelse i Københavns Kommune, men omkring 30 % skiftede mening inden uddannelsesstart, nogle op til flere gange, og andre begyndte slet ikke på uddannelsen.

⁵⁰ UU Københavns registreringsdatabase, pr. 1. marts 2011, 15-19-årige med afsluttet grundskole.

⁵¹ Opsøgende og opfølgende vejledning dækker over elever, som pt. ikke er i gang med en aktivitet ifølge UU Københavns registreringsdatabase.

Figur 13. Andele af unge, som er på den søgte uddannelse 11 måneder efter søgning, antal elever=3555.⁵²

Figur 14 viser, hvor mange unge fra 9. klasse, der pr. 1. februar 2010 er i gang med den uddannelse, de søgte ind på den 15. marts 2009. Som det fremgår af figuren, er 91 % af de unge, der søgte en gymnasial uddannelse, fortsat i gang et lille års tid efter, de søgte ind på uddannelsen. På erhvervsuddannelserne er det knap halvdelen. Samlet set er der for de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne i alt 75 %⁵³, som er i gang med den uddannelse, de søgte ind på.

8 %⁵⁴ af de unge, som søgte om optagelse pr. 15. marts 2009, var pr. 1. februar 2010 ikke i gang med ungdomsuddannelse eller forberedende og udviklende aktivitet. Hver fjerde i denne gruppe har gennemført et grundforløb på en erhvervsuddannelse, og kan derfor være praktikpladssøgende. Dermed kan de stadig være i gang med deres uddannelse trods det, at de ikke er registreret som værende i gang. Af de elever, som havde søgt en gymnasial uddannelse eller 10. klasse, er andelen af elever, som efterfølgende ikke er i gang, væsentligt mindre end på henholdsvis erhvervsuddannelserne, forberedende og udviklende aktiviteter, samt blandt de elever, som slet ikke var tilmeldt.

Af ovennævnte ses, at der er en stor andel af de unge, som fastholdes på den førstvalgte ungdomsuddannelse, men der er stadig nogle unge, som skifter mening én eller flere gange. Med indførelsen af uddannelsespligten er det væsentligste for denne gruppe, at de kommer i gang med en ny aktivitet så hurtigt som muligt.

Som nævnt i kapitel 3, skal alle unge, der fra og med 1. januar 2011 søger ungdomsuddannelse direkte fra grundskolen have vurderet deres uddannelsesparathed. I år er der i København 370 elever, som er blevet erklæret ikke-uddannelsesparate til gymnasiet og 8 elever, som er blevet erklæret ikke-uddannelsesparate til en erhvervsuddannelse. De gymnasiale uddannelser fortæller, at der i år er færre, der kommer til optagelsesprøve end de tidligere år.

⁵² Optagelse.dk, 15. marts 2009, krydset med UU Københavns registreringsdatabase, februar 2010. Der er færre end 3 personer på STU og EGU.

⁵³ Hvis de unge har skiftet retning inden for enten det gymnasiale eller det erhvervsfaglige område, så medregnes de unge, som at de stadig går på den tilmeldte uddannelse.

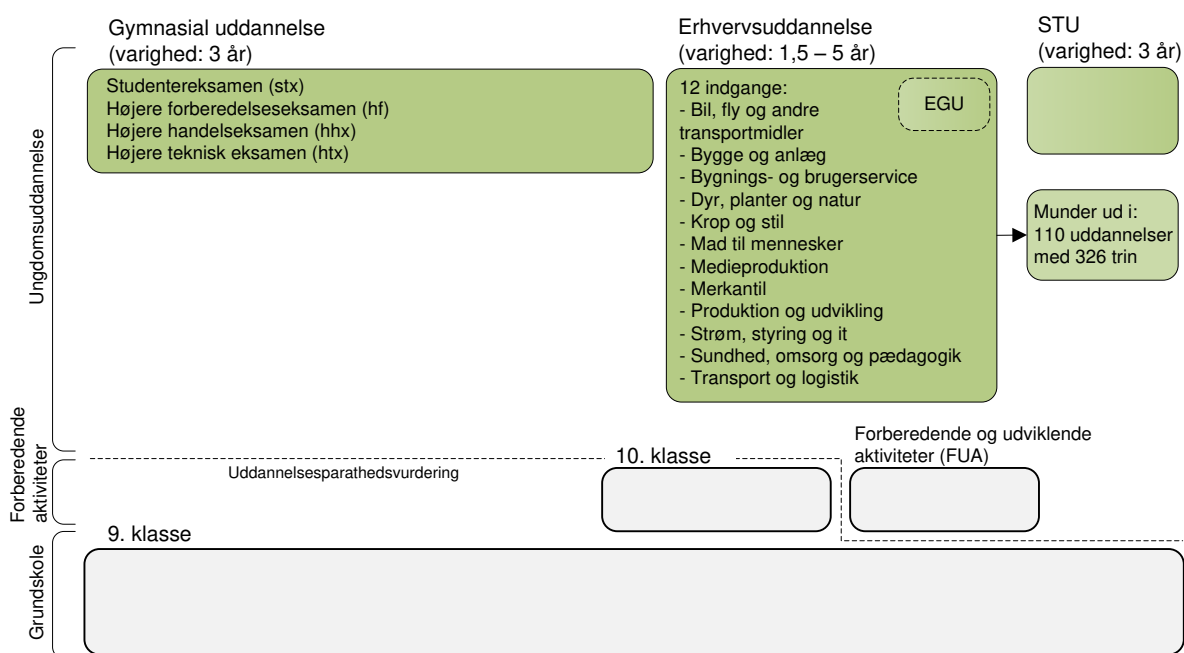
⁵⁴ Optagelse.dk, 15. marts 2009, krydset med UU Københavns registreringsdatabase, februar 2010

Ungdomsuddannelserne

I det følgende beskrives hvilke ungdomsuddannelser, der findes, og de udfordringer, der er forbundet med dem. Det er udfordringer, der skal arbejdes med, hvis endnu flere skal påbegynde eller gennemføre en ungdomsuddannelse. Alle uddannelser er lige vigtige, hvis 95 % målsætningen skal indfries.

Ungdomsuddannelserne opdeles i gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelser og Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU). Der er frit optag på alle uddannelser, hvis den unge tilhører målgruppen.

Figur 14. Oversigt over ungdomsuddannelser.

De gymnasiale uddannelser, der tæller stx, hhx, htx eller hf, er studieforberevende. Det vil sige, at uddannelserne giver eleverne studiekompetence til at læse videre.

Erhvervsuddannelserne, er erhvervskompetencegivende. Det vil sige, at eleverne kan gå direkte ud og søge job inden for bestemte brancher, når de har færdiggjort deres uddannelse. Men uddannelserne kan også give adgang til videre uddannelse. Desuden hører EGU til under erhvervsuddannelserne, men med egen selvstændig lovgivning.

STU er målrettet elever, der ikke umiddelbart kan søge ind på og gennemføre en ungdomsuddannelse.

I Københavns Kommune er 12.500⁵⁵ 15-24-årige lige nu i gang med en ungdomsuddannelse. 63 % er i gang med en gymnasial uddannelse og 34 % er i gang med en erhvervsuddannelse. En mindre del, 3 %, er i gang med en anden type ungdomsuddannelse, herunder private uddannelser samt STU.

⁵⁵ UU Københavns registreringsdatabase, 15-24-årige med afsluttet grundskole og uden en allerede afsluttet ungdomsuddannelse

Erhvervsuddannelserne

I øjeblikket er der ca. 4.300 unge, der går på en erhvervsuddannelse i København. Erhvervsuddannelserne består af 12 hovedindgange, som munder ud i 110 forskellige uddannelser. Uddannelserne omfatter de merkantile og tekniske erhvervsuddannelser, hvor også de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser hører under.

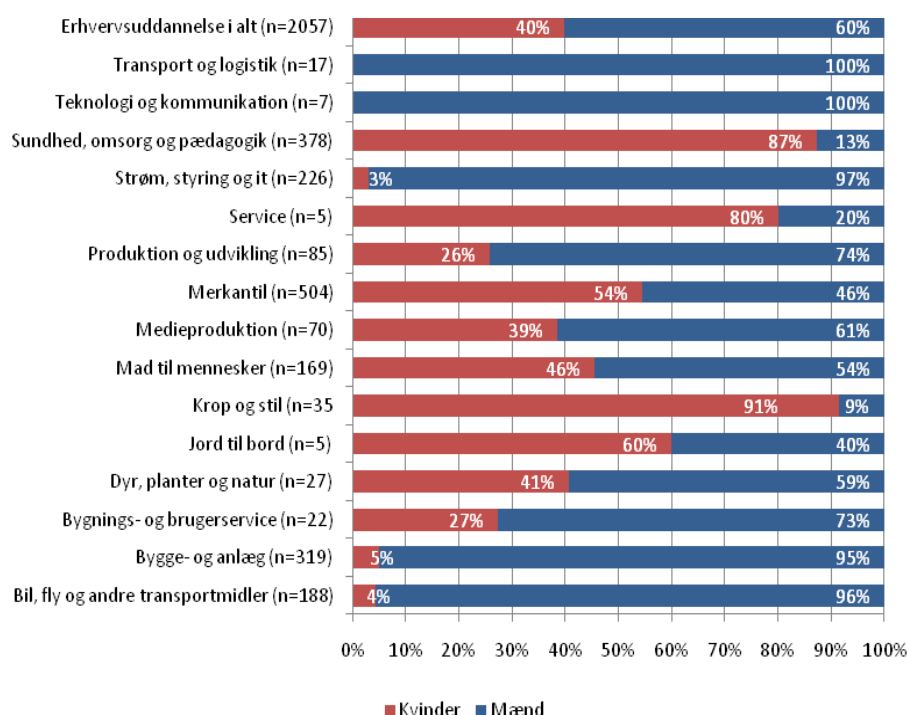
Figur 15. Elevernes fordeling på erhvervsuddannelser.⁵⁶

Bil, fly og andre transportmidler (n=188).....	9,1%
Bygge og anlæg (n=319).....	15,1%
Bygnings- og brugerservice (n=22).....	1,1%
Dyr, planter og natur (n=27).....	1,3%
Jord til bord (n=5).....	0,2%
Krop og stil (n=35).....	1,7%
Mad til mennesker (n=169).....	8,2%
Medieproduktion (n=70).....	3,4%
Merkantil (n=504).....	24,5%
Produktion og udvikling (n=85).....	4,1%
Service (n=5).....	0,2%
Strøm, styring og it (n=226).....	11,0%
Sundhed, omsorg og pæd. (n=378).....	18,4%
Teknologi og kommunikation (n=7).....	0,3%
Transport og logistik (n=17).....	0,8%

Erhvervsuddannelserne er opdelt i et grund- og et hovedforløb. Grundforløbet er af 10 til 60 ugers varighed, og hovedforløbet tager mellem 1 til 4 år. Uddannelserne veksler mellem skole- og praktikperioder.

Figur 17 viser fordelingen af kvinder og mænd på grundforløbene. Her fremgår det tydeligt, at der er tale om mande- og kvindefag. Dog er der grundforløb, hvor kønsfordelingen er mere lige som fx Dyr, planter og natur, Merkantil, Mad til mennesker.

⁵⁶ UU Københavns registreringsdatabase, 15-24-årige med afsluttet grundskole

Figur 16. Elevernes kønsfordeling på erhvervsuddannelser.⁵⁷

Forudsætningen for at fuldføre uddannelsen er, at eleverne finder en praktikplads. Hvis ikke de kan skaffe en praktikplads, er der inden for visse fag mulighed for skolepraktik, men ikke nødvendigvis inden for det fag, de har valgt.⁵⁸

EGU

EGU er en særlig ungdomsuddannelse, som hører til erhvervsuddannelserne. Nogle unge bruger uddannelsen til at blive klar til et ordinært grundforløb på en erhvervsuddannelse.

I øjeblikket er 100 elever i gang med EGU i Københavns Kommune.⁵⁹ EGU er en individuelt tilrettelagt faglig ungdomsuddannelse, der normalt varer 2 år. Uddannelsen består først og fremmest af praktik hos en arbejdsgiver i vekselvirkning med korte kursusforløb - i alt 20 til 40 uger. Målgruppen for EGU er typisk unge, der på grund af personlige og sociale forhold lærer bedst gennem manuelle og praktiske aktiviteter. Efter EGU fortsætter 25 % i en anden faglig uddannelse, 50 % kommer i job, mens resten fortsætter i kommunale tilbud.

Det er svært at finde praktikpladser til EGU-elever, da eleverne er fagligt svage og ofte har store indlæringsvanskeligheder. De oplever de samme problemer med at finde arbejde eller praktikpladser som ufaglærte.

Udfordringer på erhvervsuddannelserne

Det nuværende arbejdsmarked med lavkonjunktur skaber konsekvenser for eleverne på erhvervsuddannelserne, fordi der mangler praktikpladser. En tilsvarende problematik findes ikke på de gymnasiale områder, da de er uafhængige af konjunkturstrømninger. Manglen på praktikpladser er en af årsagerne til, at der er en relativ høj frafaldsprocent på 49 % på erhvervsuddannelserne. Det vil sige, at næsten

⁵⁷ UU Københavns registreringsdatabase 1. marts 2011

⁵⁸ Uddannelsesgarantien sikrer, at eleverne kan få en praktikplads, men ikke nødvendigvis inden for det ønskede fag.

⁵⁹ UU Københavns registreringsdatabase, Specialmodul, 1. marts 2011

halvdelen falder fra, og frafaldsprocenten har endda været nedadgående de senere år. Mere end tre fjerdedele af de elever, der går på hovedforløb fuldfører uddannelsen. Blandt elever på grundforløbet er det kun to tredjedele, der fuldfører.⁶⁰

Der er generelt en stor aldersspredning på uddannelserne. Gennemsnitsalderen ved gennemførelsen af uddannelsen er således over 30 år inden for nogle uddannelser, mens den er under 25 år på andre. Dette dækker over en stor aldersspredning, hvor nogle er 15 år, når de begynder, mens andre er 30 år.

Figur 17. Alder ved afslutning af hovedforløb.⁶¹

Hovedforløb	Merkantil	Teknik, håndværk og transp.	Sundhed og pædagogik	Krop, natur og service
Alder ved afslutning	25,8 år	29,2 år	31,1 år	29,3 år

Unge afslutter i gennemsnit en erhvervsuddannelse senere i København end i resten af landet. Dette forhold er således særligt for København. Dette dækker dog over en stor aldersspredning i elevgruppen som helhed. Den høje gennemsnitsalder kan være med til at skabe et svært tilgængeligt miljø for de 15-17-årige, som kommer direkte fra grundskolen, da de dermed går på hold med ældre elever, som er et helt andet sted i livet og er mere afklarede omkring deres fremtidige uddannelse. De yngste elever på erhvervsuddannelserne har dermed heller ikke fornemmelsen af, at de går på skole i et ungdomsmiljø.

Ydermere er det svært for dem at få praktikplads, da en arbejdsgiver typisk vil vælge ældre elever, der er mere afklarede og stabile i deres forløb og måske også mere kvalificerede. Når der samtidig er stor mangel på praktikpladser, gør det det næsten umuligt for dem at få en praktikplads. Dermed bliver alderen i sig selv en barriere for de 15-17-årige.

Oplysninger fra erhvervsuddannelserne⁶² peger på, at det især er elever med svag skolebaggrund, som er i risiko for at falde fra erhvervsuddannelsernes grundforløb. Desuden fremgår det, at chancen for at gennemføre et grundforløb på Københavns Tekniske Skole er 3 gange så stor for de elever, som har en praktikplads sammenlignet med dem uden.⁶³

Manglen på praktikpladser er en væsentlig årsag til, at unge falder fra erhvervsuddannelserne, og da der er langt flere mænd, der søger ind på erhvervsuddannelserne, er de især ramt af manglen på praktikpladser. Særligt unge med indvandrer- og efterkommerbaggrund har svært ved at få færdiggjort deres uddannelse, og det er dobbelt så svært for indvandrere og efterkommere at få en praktikplads som for etniske danske elever.⁶⁴

De individuelle praktikaftaler, som erhvervsuddannelserne opererer med, er med til at cementere det kønsopdelte arbejdsmarked. Det er nemlig sådan, at kvinder, der søger ind i mandefag, og mænd, der søger ind i kvindefag, har særligt svært ved at finde en praktikplads.⁶⁵

I de sidste 10 år er der sket betydelige strukturelle forandringer på arbejdsmarkedet. Der har været en nedgang i beskæftigelsen på mere end 60.000 personer i de brancher, herunder landbrug, fiskeri og

⁶⁰ UVM, Databanken, modelberegnet

⁶¹ UVM, Databanken, København

⁶² Københavns Tekniske Skole og Hotel- og Restaurantskolen

⁶³ Københavns Tekniske Skole, grundforløb bygge og anlæg og produktion og udvikling

⁶⁴ UVM, Databanken, praktikpladsstatistik, januar 2010

⁶⁵ Inge Henningsen, "At springe over, hvor gærdet er højest", Ungdomsforskning Nr. 3 & 4, december 2010

fremstillingsvirksomhed, hvor mændene udgør størstedelen af de beskæftigede. På den anden side har der været fremgang i kvindedominerede brancher og pleje- og omsorgssektoren.⁶⁶

Gymnasiale uddannelser

Historisk set har andelen af elever, der søger mod gymnasiet, været støt stigende. Gymnasiet er gået fra at være en uddannelsesinstitution, som primært var for eliten, til at være en uddannelsesinstitution, der i princippet rummer alle samfundslag. I praksis er det op mod 80 % af eleverne i de gymnasiale uddannelser, der har forældre, hvoraf mindst den ene har en studentereksamen⁶⁷

De elever, der kommer fra hjem, hvor der ikke er tradition for at tage en studentereksamen, oplever i højere grad, at det er svært at honorere gymnasiets krav, ligesom de generelt har svært ved at afkode såvel de udtalte som udtalte forventninger, der stilles til dem.⁶⁸ Denne gruppe unge er derfor ikke kun på en uddannelsesrejse, men på en decideret dannelses- og klasserejse.

Det er i høj grad pigerne, der vælger at gå den gymnasiale vej. Det gælder også for piger med anden etnisk herkomst end dansk.

Den sociale baggrund er afgørende for, hvor langt man når i uddannelsessystemet, men kvinderne er bedre end mændene til at agere uafhængigt af deres sociale baggrund, og blandt andet af denne grund klarer de sig generelt bedre i uddannelsessystemet.

Særlige københavnske tendenser

I Københavns Kommune er der flere end i resten af landet, der vælger at gå i gymnasiet og i øjeblikket er der ca. 7.800 unge, der går på en gymnasial uddannelse i København, heraf er stx er den mest populære retning inden for det gymnasiale område.

Figur 18. Elevernes fordeling mellem de gymnasiale retninger.⁶⁹

Studentereksamen, STX (5209)	74,2%
Højere forberedelseksamen, HF (548)	7,8%
Højere handelseksamen, HHX (651)	9,3%
Højere teknisk eksamen, HTX (611)	8,7%

Selvom stx tiltrækker flest unge, er der i løbet af de sidste fem år, sket en stigning i antallet af både unge kvinder og mænd, der søger ind på htx. Sammenligner man med resten af landet, er der flere unge kvinder i hovedstaden, der vælger at gå denne uddannelsesvej. Når det er sagt, er det stadig overvejende de unge mænd, der vælger at gå på htx.

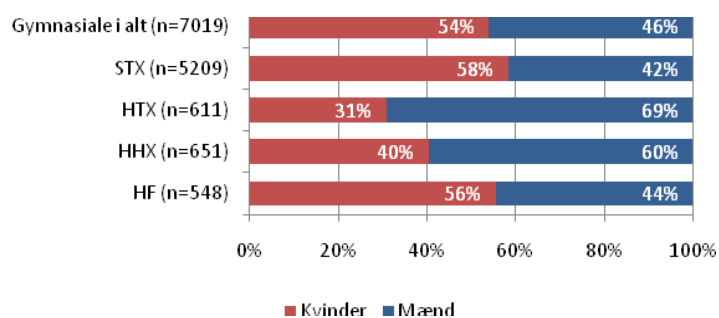
⁶⁶ Inge Henningsen, ”At springe over, hvor gærdet er højest”, Ungdomsforskning Nr. 3 & 4, december 2010

⁶⁷ Knud Illeris mfl., ”Ungdomsliv”, (Hjort & Larsen 2008)

⁶⁸ Murning og Ulriksen, 2008

⁶⁹ UU Københavns registreringsdatabase, 15-24-årige med afsluttet grundskole

Figur 19. Kønsfordeling på de gymnasiale retninger.⁷⁰

Hhx tiltrækker færre unge i Københavns Kommune end i resten af landet. Desuden er der flere drenge end piger, der vælger denne gymnasiale vej. Handel er traditionelt et mandefag og der er fortsat flere mænd end kvinder, der går på hhx.

De unge, der vælger at gå på htx og hhx, har det til fælles, at de har mere målrettede forestillinger om deres fremtidige erhvervs- og uddannelsesvalg, end de elever, der går på stx.⁷¹

Både htx og hhx har mere målrettede profiler, der tydeliggør, hvilke erhvervs muligheder, uddannelserne kan føre til. Derfor må man også formode, at disse uddannelser i højere grad appellerer til unge, som på et tidligt tidspunkt er afklarede omkring deres fremtidige valg af uddannelse og erhverv.

Udfordringer på gymnasierne

Mange unge oplever det som en stor udfordring at begynde i gymnasiet, hvor de møder en virkelighed, der ligger langt fra deres forventninger og det, de er vant til i grundskolen. Hver fjerde gymnasieelev overvejer at gå ud af skolen⁷². Eleverne angiver stress som den primære årsag til overvejelserne. 24 % oplever stress over skolearbejdet, mens 14 % angiver, at de oplever stress over at have et fritidsjob ved siden af studiet. 42 % svarer, at andre forhold er skyld i, at de overvejer at gå ud. Andet dækker blandt andet over psykiske og sociale problemer⁷³.

Det er svært for mange unge at finde motivationen til at fuldføre en ungdomsuddannelse. Det hænger sammen med, at de unge ønsker at skolelivet hele tiden skal give mening, men formentlig også med, at kravene er blevet skærpet, og at gymnasiet skal rumme elever med vidt forskellige forudsætninger.

Forældrenes uddannelsesmæssige baggrund betyder noget for, om gymnasieeleverne overvejer at gå ud. Blandt elever, hvor begge forældre har en længere videregående uddannelse, har 17,5 % overvejet at gå ud og blandt elever, hvor begge forældre er faglærte eller ufaglærte, har 31,8 % overvejet at det⁷⁴. En sammenligning af de to gruppers årsager til overvejelser om at gå ud viser, at blandt elever med de højest uddannede forældre, var årsagen til overvejelsen oftere stress på grund af skolearbejde, mens eleverne med de lavest uddannede forældre oftere angav for svært undervisning som årsag.

Det er eftertragtet at gå i gymnasiet, som er den foretrukne ungdomsuddannelse blandt de unge. Samtidig skal gymnasiet med afsæt i 95 % målsætningen rumme flere elever med vidt forskellige baggrunde og forudsætninger for at gennemføre en gymnasial uddannelse. Nogle elever oplever, at det er svært at leve op til de faglige krav, og har svært ved at finde ud af, hvad der forventes af dem. Særligt elever fra

⁷⁰ UU Københavns registreringsdatabase, 15-24-årige med afsluttet grundskole

⁷¹ Knud Illeris mfl., "Ungdomsliv", 2008

⁷² Undersøgelsen er foretaget blandt 3.658 gymnasieelever landet over af Danske Gymnasier Sammenslutning, marts 2011

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

såkaldte gymnasiefremmede hjem oplever det som udfordrende at gå på gymnasiet, og derfor har de ofte brug for lidt mere hjælp og støtte.⁷⁵

STU

STU er for de unge, som har et fysisk eller psykisk handicap, der selv med optimal specialpædagogisk støtte gør det umuligt for dem at gennemføre en normal ungdomsuddannelse. Det kan være unge, som har et svært bevægelseshandicap, er udviklingshæmmet, har autisme, ADHD eller en anden psykisk lidelse. Det er forskelligt fra person til person, hvad STU kan føre til. Nogle får adgang til beskæftigelse eller uddannelse, andre bliver blot mere selvstændige eller bedre i stand til at leve et normalt voksenliv med god livskvalitet. Eleverne i STU er oftest forsørget via offentlig forsørgelse.

Efter STU vil nogle unge kunne fortsætte i en ordinær ungdomsuddannelse med specialpædagogisk støtte, fx EGU eller hf-enkeltfag, men flere vil kunne klare et job på særlige vilkår, mens fremtiden for en del vil være dagcentre og pension. 364 unge er i gang med STU i Københavns Kommune i øjeblikket.⁷⁶

Målrættede initiativer fastholder elever

Gennem de seneste år har ungdomsuddannelserne arbejdet meget med fastholdelse af elever, hvilket har skabt en positiv udvikling. I 2009 var frafaldsprocenten⁷⁷ i Københavns Kommune på 32 % mod 36 % i 2004. Det er især unge med anden etnisk herkomst end dansk og etnisk danske kvinder, der i højere grad fastholdes på ungdomsuddannelserne. Dog er der stadig elever, som falder fra den påbegyndte ungdomsuddannelse. Der er mange forskellige årsager til, at unge falder fra den ungdomsuddannelse, som de er begyndt på. Nogle finder ud af, at den uddannelse, de har søgt ind på, slet ikke er noget for dem, andre oplever det som udfordrende at magte uddannelsen. Måske fordi de har det svært med sig selv, eller har problemer med familien, økonomien eller deres boligforhold, mens andre igen har brug for et pusterum og tid til at modnes, og derfor har brug for at lave noget andet end at gå i skole i en periode.

På de forskellige ungdomsuddannelser er der stort fokus på frafald, og især erhvervsuddannelserne har søsat en række initiativer, som skal dæmme op for frafaldet. Eksempelvis har Hotel- og Restaurantskolen, jf. skolens handlingsplan for øget gennemførelse, implementeret en grundforløbspakke med vægtning på køkkenpraktik målrettet frafaldstruede elever, øget indsatsen for at hjælpe eleverne med at finde en praktikplads og fokuseret på brug af læsevejledning og Cooperative Learning.⁷⁸ Alle erhvervsskoler skal udarbejde en handlingsplan for øget gennemførelse, der årligt indsendes til UVM og indeholder præcise mål og strategier for, hvor meget den

⁷⁵ Politiken, "Vi taber gymnasieelever på gulvet", 29. marts 2011

⁷⁶ UU Københavns registreringsdatabase, Specialmodul, 1. marts 2011

⁷⁷ UVM, Databanken, (EAK) Frafaldsprocent (modelberegnet)

⁷⁸ Hotel- og Restaurantskolen, "Handlingsplan for øget gennemførelse, erhvervsuddannelserne", 2011

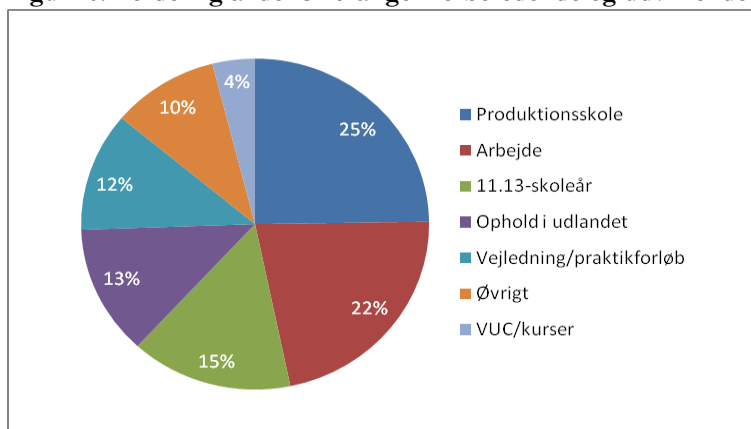
enkelte skole forventer at nedbringe frafaldet. Samtidig beskriver handlingsplanerne de indsatser, som skolerne prioriterer som vigtigst for at nå målsætningen.

Der er en gruppe elever, der overvejer at gå ud af gymnasiet, fordi de har psykiske, sociale eller personlige problemer. I et forsøg på at forhindre at netop denne gruppe unge falder fra, har man i de sidste tre år kørt et projekt i Københavns og Frederiksberg Kommune i samarbejde med PsykiatriFonden. I forbindelse med projektet har man blandt andet tilbudt psykologsamtaler til de frafaldstruede elever med psykiske og personlige problemer, hvilket har vist sig at have en positiv effekt. I et vist omfang er det lykkedes at fastholde denne gruppe elever på gymnasierne⁷⁹.

Når hverken gymnasiet eller erhvervsuddannelserne trækker

Der er nogle unge, som ikke går direkte i gang med en ungdomsuddannelse. Denne gruppe vælger at arbejde, tage ud at rejse, gå på højskole eller produktionsskole eller noget helt femte. Ligeledes er der nogle unge, som fortryder deres uddannelsesvalg, og dermed ikke begynder på en ungdomsuddannelse trods tilmelding pr. 15. marts.

Figur 20. Fordeling af de 15-17-årige i forberedende og udviklende aktiviteter.⁸⁰

Figur 21 viser fordelingen på forskellige forberedende og udviklende aktiviteter, som de 15-17-årige, der ikke går på en ordinær ungdomsuddannelse, er i gang med. Typisk kommer 46 % af denne gruppe i gang med en ungdomsuddannelse 1 eller 2 år efter, de har forladt grundskolen. Det bekræfter, at nogle unge har brug for at lave noget andet end at gå i ordinær skole, inden de atter sætter sig på skolebænken.

10. klasse

39 % af eleverne i grundskolen går videre til 10. klasse i Københavns Kommune. I resten af landet vælger 48 % denne mulighed. Der er flere årsager til, at der er færre, der vælger at fortsætte i 10. klasse i København. I hovedstaden er der langt flere muligheder at vælge imellem, end hvis man bor i en mindre provinsby og 10. klasse er derfor ikke det eneste alternativ, hvis man fx ikke parat til at begynde på en ungdomsuddannelse. Der er samtidig flere højtuddannede forældre i København, og da de højtuddannedes børn generelt har en tendens til at fortsætte i gymnasiet efter 9. klasse, kan denne forskel mellem land og by også ses i det lys. I provinsen er der desuden tradition for at fortsætte i 10. klasse på en efterskole.

⁷⁹ Ved 1-5 samtaler er fastholdelsesprocenten 80 %, ved 6-10 samtaler er fastholdelsesprocenten 85 %, og ved 11-25 samtaler er fastholdelsesprocenten 94 %.

⁸⁰ UU Københavns registreringsdatabase 1. marts 2011, antal elever=783

I øvrigt er der flere fra 10. klasse end fra 9. klasse, der efterfølgende er i gang med en erhvervsuddannelse. 57 % af de elever, der har gået i 10. klasse, er efterfølgende i gang med erhvervsuddannelse, mens 50 % fra 9. klasse vælger at gå den direkte vej i erhvervsuddannelse.⁸¹

Unge med særlige behov

Gruppen af unge med særlige behov omfatter blandt andet unge med svære bevægelseshandicap, udviklingshæmmede, unge med autismespektrum forstyrrelse, unge med ADHD eller en anden psykisk lidelse. Kort sagt er gruppen sammensat, og den har derfor vidt forskellige forudsætninger for at gå i skole og senere fortsætte på en ungdomsuddannelse. Denne gruppe er, sammen med målgruppen af socialt udsatte unge afhængige af et velfungerende tværsektorielt samarbejde, da disse unge oftest har brug for samtidig hjælp på flere områder.

I 2009 var der 56 % af de unge med særlige behov, der var i gang med en ungdomsuddannelse⁸². Der er i alt 64 % af de unge med særlige behov, som har taget Folkeskolens Afgangsprøve. Der er således en væsentlig sammenhæng mellem, at hvis den unge med særlige behov har taget Folkeskolens Afgangsprøve, er der stor sandsynlighed for, at den unge påbegynder en ungdomsuddannelse.⁸³

Undersøgelsen viser, at en del af de unge med særlige behov bevæger sig gennem uddannelsessystemet i et langsommere tempo både hvad angår grundskole og påbegyndelse af ungdomsuddannelse, og handicappets omfang har større betydning for gennemførelsesgraden end fx køn og etnicitet. Forældres uddannelsesbaggrund, indkomst og familiemønster har desuden større betydning for de unge med særlige behovs gennemførelsesgrad end for andre grupper af unge.

Med STU har unge med særlige behov fået mulighed for tage en uddannelse, som tager højde for de særlige udfordringer, som de unge har i forhold til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Unge med særlige behov kan i nogle tilfælde dog godt gennemføre en helt ordinær ungdomsuddannelse på helt ordinære vilkår. Eksempelvis har flere elever med asperger gennemført en hf.⁸⁴ En elev er således ikke selvskrevet til optagelse på STU, selvom vedkommende har gået i en specialklasse i grundskolen.

Der er flere forskellige faktorer, der er afgørende for, om en ung med særlige behov kommer videre fra grundskolen til en ungdomsuddannelse. De særlige faktorer, der virker fremmende, er blandt andet en tidlig indsats, positive forventninger, handicapspecifik viden, specialpædagogisk vejledning og eksisterende hjælpemidler.⁸⁵ Desuden gælder det, ligesom det er tilfældet med alle andre unge, at ressourcestærke forældre er afgørende i forhold til, hvor langt unge med særlige behov når i uddannelsessystemet. Ydermere spiller den ordinære vejledning, som alle unge under 25 år modtager sammen med udarbejdelsen af en god uddannelsesplan en vigtig rolle.

Unge, der har brug for tilbud i overgangen

⁸¹ Optagelse.dk 2009 krydset med UU Københavns registreringsdatabase pr. 1. februar 2010

⁸² STU er ikke medregnet i de 56 %, da uddannelsen ikke fandtes på det tidspunkt, hvor tallet blev trukket.

⁸³ Capacent, "Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med handicap", 2009

⁸⁴ Politiken, 29. marts 2011

⁸⁵ Capacent, "Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med handicap", 2009

Med til billedet af de unges uddannelsesadfærd hører, at der ikke kan peges på en entydig gruppe af unge uden uddannelse, der har brug for tilbud i overgangen til ungdomsuddannelse. Eksempelvis er der en del unge, der befinder sig i vadedstedet mellem grundskole og ungdomsuddannelse mere end én gang. De har fx modtaget hjælp umiddelbart efter grundskolen til at komme godt i gang med en ungdomsuddannelse, men en krise i familien kan betyde, at de alligevel falder fra og har brug for hjælp til at komme i gang igen.

Målgruppen er således bred. Den omfatter unge, der:

- skal mødes med udfordringer, der fremmer forskellige variationer af faglig, social og personlig udvikling.
- har de nødvendige forudsætninger for at begå sig på en ungdomsuddannelse, men endnu er uafklarede.

Målgruppen er desuden delt op på:

- Unge, der kommer direkte fra grundskolen, men har brug for støtte i overgangen.
- Unge, der har gået på en eller flere ungdomsuddannelser, men er faldet fra.

Flere forskere har undersøgt, hvem gruppen af unge, der ikke får en uddannelse, er og de peger på, at gruppen kan beskrives på baggrund af nogle overordnede karakteristika.

I bogen 'Ungdomsliv'⁸⁶ pointerer forfatterne, at der er omkring 20 % af en ungdomsårgang, som ikke gennemfører en ungdomsuddannelse. En stor del af de unge, der ender uden uddannelse, har en svag social og ressourcemæssig baggrund. Desuden kan også begrænsede boglige færdigheder være årsag til, at man havner i denne gruppe.

Ulla Højmark Jensen og Torben Pilegaard Jensen, der også har undersøgt, hvem de unge er, der ikke kommer i gang med en uddannelse, opdeler yderligere gruppen af unge i 4 undergrupper⁸⁷:

	Lavere grad af social kapital	Højere grad af social kapital
Højere grad af kulturel kapital	De vedholdende	De flakkende
Lavere grad af kulturel kapital	De opgivende	De praktiske

De 4 typer er beskrevet på baggrund af deres sociale, kulturelle og økonomiske forhold. Det vil sige, at de opgivende og vedholdende fx er kendetegnet ved, at de har dårlige sociale relationer, mens de praktiske og flakkende generelt kommer fra stabile familier og har gode sociale kompetencer. De opgivende og praktiske kommer generelt fra hjem, hvor forældrene har en kort eller ingen uddannelse, mens de vedholdende og flakkende kommer fra uddannelsesorienterede hjem, hvor forældrene har en højere kulturel kapital i form af korte eller mellemlange uddannelser. Og hvor de praktiske og flakkende ikke er vokset op under socialt og økonomisk ustabile forhold, gør det modsatte sig gældende for de opgivende og de vedholdende.

Ovenstående er en forenklet beskrivelse, og der er selvfølgelig nogle af dem, der ikke får en uddannelse, der ikke passer ind i denne skabelon. Men den har alligevel sin berettigelse, da den tager afsæt i 3 væsentlige forhold; sociale, kulturelle og økonomiske, der hver især har afgørende betydning for, hvor langt man når i uddannelsessystemet og i livet i det hele taget. De unge i målgruppen spænder med an-

⁸⁶ Knud Illeris m.fl., Samfundslitteratur, "Ungdomsliv mellem individualisering og standardisering", 2009

⁸⁷ Ulla Højmark Jensen og Torben Pilegaard Jensen, SFI, "Unge uden uddannelse: hvem er de, og hvad kan der gøres for at få dem i gang?", 2005

dre ord bredt. I den ene ende omfatter den unge, der blot er lidt uafklarede eller umodne. Den indeholder også unge med rene faglige udfordringer, unge der har gået i specialtilbud og dem, der har haft stort fravær i skolen. Blandt de unge med store udfordringer findes de unge, som har oplevet massive omsorgssvigt, unge, som er uvillige til at gå i skole, har misbrug, er psykisk syge eller unge med kriminelle aktiviteter.

Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland konkluderer på baggrund af en analyse af 15-17-årige uden igangværende uddannelse⁸⁸, at halvdelen af de unge, der ikke er i uddannelse ender med at overgå til kontanthjælp som 18-årige, og en del vil være det i lang tid. Gruppen er kendetegnet ved følgende karakteristika:

- Unge mænd (større risiko for at overgå til kontanthjælp end unge kvinder)
- Unge med ikke-vestlig baggrund (større risiko end etniske danskere)
- Unge, som har lavere karakterer i grundskolen end gennemsnittet
- Unge, som er flyttet hjemmefra som 15-17-årige
- Unge, som bor hos enlige forældre
- Unge, hvis forældre modtager offentlig forsørgelse, herunder særligt modtagere af førtidspension og kontanthjælp
- Unge, hvis forældre ikke har en videregående uddannelse

Ved et nedslag d. 1. marts 2011 fremgår det, at der er en lille gruppe af københavnske unge, som er registreret til ikke at være i gang. Det drejer sig om ca. 3 % af de 15-17-årige⁸⁹. Denne gruppe har afsluttet eller afbrudt en aktivitet eller ungdomsuddannelse og er endnu ikke begyndt på en ny aktivitet eller ungdomsuddannelse. Halvdelen af disse var efterfølgende i gang med en ny aktivitet ved en ny måling den 17. marts 2011. Det viser, at de unge er i bevægelse, og at pligten til at være i gang bliver overholdt trods afbrud og omvalg.

Overordnet set er de unge, der ikke kommer i gang med eller falder fra en ungdomsuddannelse, en sammensat gruppe med vidt forskellige forudsætninger og behov, og der er derfor brug for en bred vifte af tilbud. Den brede målgruppe skaber behovet for en bred og differentieret indsats, hvilket vil blive beskrevet i kapitel 5.

Kapitel 5

Indsatser i forhold til 95 % målsætningen

Indledning

Kapitel 5 tegner et billede af kravene til den tilbudsvifte, der er brug for ved siden af de ordinære ungdomsuddannelser, hvis Københavns Kommune skal have det nødvendige beredskab til at nå 95 % mål-

⁸⁸ Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland, ”Analyse af 15-17-årige uden igangværende uddannelse”, 2011

⁸⁹ UU Københavns registreringsdatabase, 15-19-årige med afsluttet 9. klasse.

sætningen. Derudover redegøres for, hvordan Ungepakke II har medført ændringer af Vejledningsloven, der stiller nye krav til tilbuddene i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelser.

I bilag 4 findes en oversigt, der viser, hvad kommunen allerede har eller benytter af tilbud.

Pligtbekendtgørelsen

De nye bestemmelser i Vejledningsloven indebærer, at der er uddannelsespligt for alle unge under 18 år, og at kommunen har ansvaret for, at der findes tilbud til alle unge under 18 år, der ikke er uddannelsesparate, når de forlader grundskolen. Tilbuddene skal også omfatte de unge, der starter på en ungdomsuddannelse, men falder fra.

UVM har med virkning fra 31. december 2010 udsendt 'Bekendtgørelse om pligt til uddannelse, beskæftigelse eller anden aktivitet'⁹⁰. Pligtbekendtgørelsen, som den også kaldes, nævner en vifte af aktiviteter, der anses for at være opfyldelse af uddannelsespligten.

Disse aktiviteter omfatter⁹¹:

- Ordinære ungdomsuddannelser inden for det erhvervsfaglige, gymnasiale og maritime område, samt EGU og STU.
- Produktionsskoler
- Ungdomsskoler
- 10. klasse
- Undervisning efter lov om Almen Voksenuddannelse (i omfang som er SU-berettiget for over 18-årige)
- Hf-enkeltfag (i omfang som er SU-berettiget for over 18-årige)
- Ophold på højskoler, ungdomshøjskoler, efterskoler mm.
- Musikalsk grundkursus
- Private uddannelser som er SU-berettigede for over 18-årige
- Lønnet beskæftigelse i mindst 18 timer ugentligt, eventuelt i uddannelsesstilling
- Tilbud efter Lov om en Aktiv Beskæftigelsesindsats
- Forpraktik og trainee-aftaler
- 80/20 aftaler (integrationsstillinger)
- Andre fuldtidsuddannelser i Danmark eller udlandet
- Au-pair ophold i udlandet
- Anbringelse uden for hjemmet efter Lov om Social Service
- Frivilligt arbejde
- Alternative uddannelses- og beskæftigelsesforløb med et forberedende og udviklende formål.

Det fremgår af listen, at ministeriet opererer med en meget bred definition af, hvilke aktiviteter, der anses for at være en opfyldelse af den unges uddannelsespligt. Dette giver kommunerne et stort spillerum for, hvordan de skruer deres lokale tilbudsvifte sammen.

⁹⁰ UVM, "Bekendtgørelse om pligt til uddannelse, beskæftigelse eller anden aktivitet" Nr. 872 af 7. juli 2010

⁹¹ Jf. Pligtbekendtgørelsens §§ 2 – 6.

Udfordringen hen over den samlede tilbudsvifte er at sikre relevante tilbud til alle unge, som på en og samme tid:

- Møder de unges faglige, sociale og personlige behov.
- Bringer de unge tættere på at være uddannelsesparate.
- Undgår at marginalisere de unge.

Disse hensyn opfyldes bedst, når tildelingen af tilbud til de unge generelt følger princippet om, at de unge skal mødes på deres behov, så tæt på det ordinære system som muligt.

Det er ikke muligt at styre de unges uddannelsesvalg, og kommunen er efter loven forpligtet på at have tilbud til rådighed, der dækker de forskellige behov i gruppen af unge, idet der i bekendtgørelsen står, at *”Kommunalbestyrelsen skal etablere tilbud og særlige forløb til 15-17-årige unge”*⁹². De særlige forløb skal have til hensigt at sikre, at unge bliver uddannelsesparate, jf. Bekendtgørelse om vurdering af uddannelsesparathed, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse, ved at den unges realistiske muligheder for uddannelse efter grundskolen identificeres. Endelig angiver bekendtgørelsen frister for UU’s opsøgende kontakt til unge, der ikke er i gang, som betyder, at alle unge uden aktivitet skal kontaktes inden for 5 dage og kunne gives tilbud inden for 30 dage⁹³.

UU’s generelle opgaver og specifikke opgaver i medfør af Ungepakken

Vejledningsloven giver kommunalbestyrelsen ansvaret for, at der findes et UU-center, som⁹⁴:

- giver vejledning til elever i folkeskolens 7. - 10. klasse, samt de frie grundskoler som ønsker det.
- giver vejledning til alle 15-17-årige unge som ikke går i grundskole eller 10. klasse.
- giver vejledning til alle 18-24-årige som endnu ikke er i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse.
- har tilbud om vejledning til alle øvrige unge under 25 år.

⁹² Jf. Pligtbekendtgørelsens § 10.

⁹³ Jf. Pligtbekendtgørelsens § 11.

⁹⁴ Vejledernes Regelsamling s. 42-43.

- orienterer om vejledning til alle forældre til unge i alderen 15-18 år.
- varetager andre opgaver som målgruppevurdering til Produktionsskoler og STU.

UU har, som det fremgår, en bred opgaveportefølje og ansvaret for, at alle kommunens unge modtager den vejledning, de har brug for. Samtidig betyder Ungepakke II, at der fremover vil være større fokus på:

- Mere tid til unge med særlige vejledningsbehov. Dette betyder behov for udvikling af kollektiv vejledning, samt henvisning af en større gruppe af unge til statslig e-vejledning.
- Mere tid til at følge en gruppe af unge tæt i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse. Dette betyder, at vejledningen for de fleste unge først starter i 8. klasse mod tidligere 6. klasse.
- UU får ansvaret for, at alle unge under 18 år overholder deres uddannelsespligt. Dette betyder, at det er kommunens ansvar, at der findes relevante uddannelsesforberedende tilbud til alle unge i overgangen, herunder også tilbud til de unge, som falder fra en ungdomsuddannelse.
- UU får øget myndighedsansvar og kan i yderste tilfælde indstille, at en ung ikke skal modtage ungeydelse.

UU skal i højere grad end før målrette sine vejledningsaktiviteter og -indsatser mod de unge, som har størst behov. Dette opnås blandt andet ved i grundskolevejledningen at forberede en stor del af eleverne på at klare sig selv via statslig e-vejledning. Denne målgruppeprioritering af vejledningsaktiviteterne understøttes af, at registreringsdatabasen UV-Vej kan levere data af høj validitet som afsæt for vejledernes arbejde. Det forventes ligeledes, at UVM's etablering af en Ungedatabase, der fx indeholder oplysninger om den unges uddannelsesstatus og beskæftigelsesstatus, ad åre yderligere vil bidrage til, at UU bedre kan følge de unge og målrette vejledning og opsøgende indsats.

Behovet for udvikling af vejledningsindsatsen går især på, at der fra udskolingen og frem til de unge er godt i gang på en ungdomsuddannelse, er brug for en mere præcis kompetenceafdækning med henblik på, at de unge får en kvalificeret uddannelsesplan, der indeholder de rette tilbud. Derfor omfatter de nye initiativer blandt andet:

- Oprettelse af kompetenceafklaringscenter.
- Forsøg med virksomhedspraktik i samarbejde med Jobcenter København Skelbækgade.
- Afklaringsforløb for unge, der modtager specialundervisning.
- Forsøg med praktikforløb inden for køkkenområdet.

UU-centret er det koordinerende led i overgangen

UU er den centrale institution, når strømmen af unge skal ledes gennem de rette tilbud fra grundskolen, via eventuelle uddannelsesforberedende tilbud og over i ungdomsuddannelserne. UU er det koordinerende led, der skal sikre kommunens overblik over de unges behov, igangværende forberedende og udviklende aktiviteter og deres bevægelser gennem systemet. Det koordinerende overblik er nødvendigt for at sikre fornævnte balance, hvor en fornuftig økonomistyring, samtidig giver alle unge mulighed for at blive uddannelsesparate gennem tilbud, der møder deres behov tættest muligt på normalsystemet.

UU er også kommunens garant for, at tilbuddene når bredt ud til de unge, som har behovet. Dette kan lade sig gøre ved at, UU-vejlederne har den faglige indsigt i og løbende holder sig ajour med hele tilbudsviften. Dertil kommer, at vejlederne, på samme måde som sundhedsplejerskerne på et tidligere stadie i de unges liv, er den faggruppe, som har kontakten til alle unge i kommunen. UU er også den

instans, der skal sikre, at den enkelte unge via det løbende arbejde med sin individuelle uddannelsesplan oplever sammenhæng og fleksibilitet i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse.

UU-vejledernes møde med alle kommunens unge har ikke kun betydning for, at der findes et overblik over, hvor godt den samlede tilbudsvifte dækker de unges behov. UU's samarbejdsrelationer med andre centrale aktører som fx ungdomsuddannelserne, Ungdomsskolen og produktionsskolerne muliggør en løbende udvikling og tilpasning af en bred og dækkende tilbudsvifte.

Kapitel 6

Ungepakke II, økonomi og styring

Indledning

Kapitel 6 redegør for, hvorledes der arbejdes med styring af kommunens udgifter på ungeområdet. De forskellige tilbud og deres økonomi gennemgås, så det står tydeligt, hvor forskellige styringsmulighederne er, idet nogle tilbud er rammestyreret, andre styret i forhold til forbrug af kapacitet, nogle tilbud har den unge retskrav på, andre forudsætter visitation mv. Endelig indeholder kapitlet en oversigt over den samlede økonomi på området.

Som beskrevet i kapitel 4, er der generelt frit optag til en ungdomsuddannelse, hvis den unge opfylder forudsætningerne for at starte på den uddannelse, vedkommende har ønsket, og derfor kan man ikke styre de unges uddannelsesvalg. Denne model fungerer efter hensigten for de ordinære ungdomsuddannelses tilbud. Der er dog, som tidligere nævnt, et markant problem med manglende praktikpladser til erhvervsuddannelserne, hvilket betyder, at de unge ikke kan komme videre fra grundforløb til hovedforløb i uddannelsen, og dette kan forstærke behovet for relevante tilbud fra kommunen, for at den unge kan finde en anden relevant vej til gennemført ungdomsuddannelse.

Dette kræver, som beskrevet i kapitel 5, en bred vifte af tilbud, der skal sammensættes fleksibelt, således at de unge altid kan få et tilbud, der matcher den enkeltes behov. Denne vifte af tilbud er i nogen grad allerede ved at være etableret dels via statsligt finansierede tilbud, dels gennem tilbud i BUF og tilbud etableret i samarbejde med BIF. Nogle af disse tilbud er kendetegnet ved, at den unge har retskrav på indskrivning, mens andre er mere styrbare for kommunen.

Økonomi- og kapacitetsstyring

BUU besluttede 10. november 2010, at de unge skal vejledes til tilbud tættest muligt på det ordinære system med afsæt i den enkelte unges behov. Dette udfordres dog til en vis grad af, at unge, der har modtaget specialundervisning i grundskolen, ofte fra lærere og forældre pr. automatik forventes at fortsætte i specialtilbud efter grundskolen, og det kan indebære en gradvis forskydning over mod relativt dyre specialtilbud med risiko for, at det kommer til at gå ud over ressourcen på normalområdet. Hvis andelen af børn i specialundervisningen stiger, vil det under forudsætning af en uændret samlet økonomisk ramme, give mindre ressourcer til tilbudene for normalområdet.

Nedenfor er en overblikstabel over tilbud, budgetmodeller, styring m.v.

Tabel 1. Overblikstabel. Budgetmodeller, Områder og Styring.

Tilbud/ Område	Budgetmodel	Styrings- principper	Målgruppe (Alder)	Omfattet af Demo- grafimodellen
10.klasse (ordinær)	Almen Skolemodel	Pladspris pr. elev	15-årige	Ja
10. klasse – Er- hvervsskole	Betalinger	Pladspris pr. elev	15-årige	Ja
Heltidsundervisning		Rammestyret	13-17-årige	Ja
Produktionsskoler	Betalinger	Taksameterstyring, delt kommunale og statslig betalt.	16-25-årige	Nej
Efterskoler – 10.klasse	Betalinger: Frie grundskoler og efterskoler	Køb af pladser, betaling pr. plads.	15-årige	Ja
Almen voksenud- dannelse (avu)	Køb af pladser	Rammestyret	Under 18 år	Ja
EGU	Køb af pladser	Rammestyret		Ja
STU – Købte pladser	Købskonto	Betaling pr. købt plads.	16-25-årige	Ja
STU – Egne pladser	Normeringssty-	Pladsprisstyret.	16-25-årige	Ja

	ring: Specialskolemodel.	Pladspris pr. normeret elev		
--	--------------------------	-----------------------------	--	--

I Københavns Kommune bor der omkring 4.000 15-årige unge i kommunen, svarende til den alder, hvor de forlader grundskolen. Imidlertid bor der mere end 3 gange så mange 25-årige, svarende til den alder, hvor de fleste unge er i job eller godt i gang med at studere. Den større andel af stigning i antal unge 25-årige skyldes de mange tilflyttere fra provinsen og omegnskommunerne, der søger ind på en uddannelse.

Ifølge befolkningsprognosen, jf. figur 6, kapitel 1, er denne tilflytning stigende, og der vil være omkring 8.000 flere 23-24-årige københavnere i 2020 end i dag. Denne udvikling sættes yderligere i perspektiv af, at unge københavnere i højere grad end tidligere bliver boende i kommunen, når de er færdiguddannede⁹⁵.

Samlet økonomistyring

I det efterfølgende søges der dels givet et bud på, hvordan der fortløbende kan sikres et overblik over den samlede økonomi til området og de initiativer, der er igangsat med henblik på økonomistyring, dels søges der skabt et overblik over de forskellige institutioners/tilbuds styringsprincipper.

BUU vedtog i november 2010 at nedsætte et Udvalg til Visitation, Styring og Overvågning. Formålet med nedsættelsen af udvalget er at understøtte, at aktivitetsniveauet afvikles indenfor det nuværende udgiftsniveau for ungeområdet og tildelte midler. Det skal ske ved, at udvalget følger visitationsproces, økonomi og aktivitetsniveau, og tager initiativ til eventuelt nødvendige reguleringer. Der skal dog tages højde for at unge efter målgruppevurdering har retskrav på optagelse på visse tilbud, og at det ikke bliver en administrativ begrænsning i sikring af overholdelse af 5/30 dages frister.

Udvalget er sammensat af Uddannelseschefen, chefen for UU og chefen for Ungdomsskolen. Derudover tilknyttes relevante personer efter behov.

Udvalget leverer kvartalsvis et overblik over økonomi, kapacitet og opfyldelse af kravene i Ungepakke II, herunder overholdelse af kontakt- og tilbudsfrister i øvrigt til Direktionen. Det økonomiske overblik dannes på baggrund af de enkelte driftsenheders indrapportering af forbrug, bagudrettet til UU. For de rammestyrede enheder opgøres det som en fjerdedel af den samlede ramme. Dertil dannes med afsæt i datatræk fra UU's registreringsdatabase, UV-Vej, et overblik over, hvor de unge er, og der skabes et overblik over, hvordan den enkelte enheds kapacitet udnyttes. På denne basis udarbejdes hvert kvartal en prognose for årsforbruget.

Nuværende tilbud

Nedenfor gennemgås tilbud af relevans for Ungepakke II ud fra styringsforhold i forhold til kapacitet og økonomi. Gennemgangen viser, at det er svært at sammenligne økonomi på tværs af tilbuddene, da de økonomisk og kapacitetsmæssigt er forskelligt sammensat, og at der er få tilbud, som er økonomisk styrbare i løbet af året. For indholdsbeskrivelse henvises til bilag 4.

10. klasse (ordincær)

10. klasse er et tilbud af et halvt til et helt års varighed, eventuelt kombineret med erhvervsuddannelse. De unge har retskrav på at komme i 10. klasse og skal ikke uddannelsesparathedsvurderes inden.

⁹⁵ Kommuneplan tal for befolkningstilvækst

Kommunen skal stille et kommunalt 10. klasses tilbud til rådighed for de unge, der søger, og der skal være mulighed for løbende optag og afgang. I september måned tager BUU stilling til den forventede kapacitet for næstkommende skoleår. Det er dog søgningen, der endeligt afgør, hvor mange elever, der indskrives. Dannelsesprocessen og det løbende optag i relation til 10. klasse sker gennem UU.

Økonomi

Økonomien for den ordinære kommunale 10. klasse fastlægges ud fra antallet af elever på den årlige tælleddag 5. september. Hver elev udløser en årselevpris, som BUF har fastsat, og rammen for det kommende skoleår er fastlagt et år frem fra dette tidspunkt, når elevtallet kendes.

10. klasse på erhvervsskoler reguleres gennem indgåede driftsoverenskomster med prisfastsættelse og tælleddag 5. september. Styringsmæssigt er det således tidligt muligt at skabe et overblik over budgettet for det indeværende skoleår. I relation til styringen i kalenderåret er dette mere usikkert, da regnskabsperioden strækker sig over to skoleperioder, da den samlede økonomi for kalenderåret afventer det endelige indskrivningstal pr. 5. september.

Der er løbende optag og afgang henover året, hvilket betyder, at der løbende kan ind- og udskrives elever i 10. klasse, uden at det udløser ekstra taxameter efter tælleddagen. Det løbende optag og afgang har således ingen økonomiske konsekvenser. BUF bliver som forvaltning demografisk kompenseret for 10. klasserne⁹⁶.

Tabel 2. Oversigt over 10. klasse.

Målgruppe	Nuværende tilbud - Ungeområdet	Pladspris / (Gennemsnits- pris)	Kapacitet - årsele- ver 2011 Forventet pr. 5.9.	Budget 2011	Elevantal registreret i UV-Vej pr. 1. april 2011
10. klasse ¹	Kildevældsskolen	37.586	120	4.510.320	123
	Rådmandsgades Skole	37.586	70	2.631.020	86
	Vesterbro ny Skole	37.586	150	5.637.900	137
	Kirsebærhavens Skole	37.586	100	3.758.600	83
					187
					< 18 år 180
	Amager 10.klasse	37.586	170	6.601.610	+ 18 år 7
	Københavns Tekniske Skole, 40 uger	42.500	60	2.550.000	
	Københavns Tekniske Skole, 20/20	18.750	30	562.500	21 (10+)
	Hotel- og Restaurant- skolen, 20/20	18.750	40	750.000	
Sundhed, Omsorg og Pædagogik Køben- havn og Nordsjæl- land, 20/20	21.250	40	850.000		
Teknisk Erhvervs-	18.750	40	750.000		

⁹⁶ Rent teknisk antages det, at 10/12-dele regulering af indeværende regnskabsår, vil give fuld demografisk compensation, da skolerne alene de sidste 5 måneder har mulighed for at få skrevet deres budgetter op, hvis prognosen forventer et større andel af 15-årige børn end den tidligere prognose har estimeret. Antallet af 15-årige er den gruppe der demografireguleres for til 10 klasse.

	Center, 20/20				
¹ Inkl. ledelse og administration.				28.601.950	

Ungdomsskolen (aktivitet af relevans i forbindelse med Ungepakke II)

Ungdomsskolen tilbyder heltidsundervisning, overvejende svarende til 10. skoleår. Derudover tilbydes prøveforberedende enkeltfagsundervisning og Nye Veje, som er et afklaringsstilbud af 15 ugers varighed. Der er, som nævnt, nedsat et Udvalg til Visitation, Styring og Overvågning, som fra 2011 styrer hvilke grupper af unge, som kan indskrives i Ungdomsskolens heltidsundervisning. Dette sker på baggrund af målgruppevurdering fra UU-vejleder.

Økonomi

Ungdomsskolen er demografireguleret, men rent styringsmæssigt bliver området ikke reguleret demografisk i henhold til den samlede økonomi. Styringsmæssigt er det således kun muligt at påvirke kapaciteten via det mulige antal pladser, hvorved der kan reguleres på kommunens 'enhedspris'. Som det er gældende for 10. klasse, er der løbende optag henover året, hvilket heller ikke her har økonomiske konsekvenser, da Ungdomsskolen er rammestyret. BUF bliver som forvaltning demografisk kompenseret for stigningen i antallet af børn i Ungdomsskolen.⁹⁷

Tabel 3. Oversigt over Ungdomsskolen.

Målgruppe	Nuværende tilbud - Ungeområdet	Pladspris / (Gennemsnitspris)	Kapacitet - årselever 2011	Budget 2011	Elevantal registreret i UV-Vej pr. 1. april 2011
Ungdomsskolen – Heltidsundervisning ¹	Byhøjskolen	57.735	102	5.889.001	87
					< 18 år 81
					+ 18 år 6
	Ungdomsskolen i Hindegade	56.729	140	7.942.037	122
					< 18 år 69
					+ 18 år 53
	Dagkursus	66.066	64	4.228.199	54
					< 18 år 44
					+ 18 år 10
				18.059.237	
Korte tilbud ¹	Nye Veje, KKU	82.216	46	3.781.936	18
					< 18 år 13
					+ 18 år 5
				3.781.936	
I alt				21.841.173	
¹ Excl. ledelse og administration.					

⁹⁷ Rent teknisk antages det, at 10/12-dele regulering af indeværende regnskabsår, vil give fuld demografisk kompensation, da skolerne alene de sidste 5 måneder har mulighed for at få skrevet deres budgetter op, hvis prognosen forventer et større andel af 13-17-årige børn end den tidligere prognose har estimeret. Antallet af 13-17-årige er den gruppe der demografireguleres for til ungdomsskolen.

Produktionsskoler

Der er fire produktionsskoler i Københavns Kommune, som hver får et årligt grundtilskud. UU skal målgruppevurdere den unge til produktionsskoler, og hvis den unge er i målgruppen jf. produktionsskolebekendtgørelsen, har den unge retskrav på optagelse. Den unge kan frit vælge produktionsskole over kommunegrænser. Der er løbende optag, når der er ledige pladser. Dermed kan der hverken styres på plads eller økonomi. I 2010 var unge københavnere tilmeldt 22 forskellige produktionsskoler.

Økonomi

Produktionsskolerne er taxameterstyret med en kombination af statslig og kommunal finansiering. Taxameteret er afhængigt af, om de unge er under eller over 18 år. Kommunen betaler for egne borgere, der for en periode er indskrevet på produktionsskole uanset, hvor den ligger. Derudover skal kommunen udbetale et kommunalt grundtilskud til alle godkendte produktionsskoler beliggende i kommunen. Der kan ikke styres på udgiften til dette tilbud. Det er heller ikke muligt at kapacitetsstyre tilbuddet, da den unge skal målgruppevurderes til et produktionsskoletilbud, hvorfor økonomien er afhængig af, hvor mange unge, der i det pågældende år vurderes som tilhørende målgruppen. Yderligere er afregningen med staten bagudrettet, således at der i indeværende år afregnes for de årselever, der i det foregående år har benyttet sig af et produktionsskoletilbud.

Staten opkræver betaling fra kommunerne én gang årligt, og kommunen er således afhængig af statens behandling af datagrundlaget, inden den endelige økonomi for året kan fastlægges. Erfaringsmæssigt⁹⁸ har det vist sig, at 52 % af årets udgifter genereres i 1. halvår.

Produktionsskoleområdet bliver ikke demografisk kompenseret.

Tabel 4. Oversigt over produktionsskoler.

Målgruppe	Nuværende tilbud - Ungeområdet	Pladspris / (Gennemsnitspris)	Årselever 2011	Budget 2011	Forventet forbrug 2011
Produktionsskoler¹	Produktionsskoler - Grundtilskud pr. skole	454.948	4		1.819.792
Regning for 2010	Produktionsskoler - Årselever over 18 år	56.720	197,14		11.181.781
	Produktionsskoler - Årselever under 18 år	32.938	201,078		6.623.107
¹ Taxameter eller køb hos ekstern institution og dermed alt inkl.				18.879.000	19.624.680

Efterskole

Efterskoleophold er delvis egenfinansieret, delvis taxameterstyret med en kombination af statslig og kommunal finansiering. Unge kan frit vælge at tage på efterskole, hvorfor det ikke er økonomisk styrbart for Københavns Kommune.

Økonomi

Staten opkræver betaling fra kommunerne én gang årligt, og kommunen er således afhængig af statens behandling af datagrundlaget, inden den endelige økonomi for året kan fastlægges. Derudover er der afsat en pulje på ca. 45 pladser årligt, som fripladser til ordblinde unge, som kan have glæde af et efter-

⁹⁸ Erfaringer ifølge SOF, hvor produktionsskolerne var placeret forvaltningsmæssigt indtil 1. januar 2011.

skoleophold. Det er aftalt, at forældrene dog forsat har en mindre egenfinansiering. Pladserne visiteres via BUF's specialområde, der afregner direkte med de enkelte efterskoler for disse pladser. Efterskoleophold finansieres via demografimodellen.

Der kommer i 2011 en demografisk efterregulering af privat- og efterskoleområdet på 3,3 mio. kr., som ikke er specifikt opdelt efter skoleform.

Tabel 5. Oversigt over efterskoler.

Målgruppe	Nuværende tilbud - Ungeområdet	Pladspris / (Gennemsnitspris)	Kapacitet - årselever 2011	Budget 2011
Efterskoler 10. klasse ¹	Køb af pladser	33.922	Ca. 100	3.392.000
				3.400.000
Total				

¹ Taxameter eller køb hos ekstern institution og dermed alt inkl.

Almen Voksenuddannelse (avu), nye tilbud under udvikling mm.

Unge under 18 år kan følge enkeltfagsundervisning under Lov om Almen Voksenuddannelse, hvis UU vurderer, dette skal indgå i uddannelsesplanen. Forløb under avu kan være i et eller flere fag, på forskellige faglige niveauer og af forskelligt omfang. Avu-fag udbydes af VUC.

Som supplement kan brobygning samt højskole bruges. Disse to tilbud er begge overvejende statsligt finansierede og dermed næsten omkostningsfri for kommunen.

Dertil kommer mulighed for brug af Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats i samarbejde med Jobcenter København Skelbækgade, der er delvist finansieret over refusionsordninger fra staten. Dertil er aktuelt flere nye typer forløb under udvikling, dels under anden aktør med køb af ydelse, og dels under UU baseret på ulønnet erhvervspraktik kombineret med vejledning.

Økonomi

Avu-forløb betales, når den unge tilmeldes til det pågældende kursus. Det betyder, at der er en udgift uanset om pågældende deltager i det samlede undervisningsforløb eller falder fra undervejs. Styringsmæssigt er det svært at lave prognoser for de samlede udgifter, idet udgiften er afhængig af hvem, der vurderes at kunne have gavn af tilbuddet. Dertil skal lægges, at VUC-centrene ofte er længe om at fremsende opkrævninger for forløb, hvilket er med til at gøre styringen endnu sværere. Endnu har tilbuddet til unge under 18 år ikke haft stort omfang, hvorfor der ikke p.t. er sikre erfaringer at trække på i relation til fordelingen af udgifterne. UU afregner direkte med det enkelte VUC for ydelsen.

For de nye tilbud foreligger der endnu ikke nogen fast model for økonomistyring, da der styres efter forskellige principper, og modeller er under udvikling med forskellige samarbejdspartnere.

Tabel 6. Oversigt over avu-forløb.

Målgruppe	Nuværende tilbud - Ungeområdet	Pladspris / (Gennemsnitspris)	Kapacitet - årselever 2011	Budget 2011

Korte tilbud	Avu-forløb, nye tilbud mm. ¹		Na.	8.096.364
				8.096.364
¹ Fx taxameter eller køb hos ekstern institution og dermed alt inkl.				

EGU

EGU er en lovbestemt kommunal 2-årig individuelt tilrettelagt uddannelse, der tæller som ungdomsuddannelse. EGU er sammensat af en kursusel med kommunal skoleydelse og en praktikdel i private og offentlige virksomheder med ordinær lærlingeløn. UU målgruppevurderer unge til EGU.

Økonomi

EGU styres gennem en kombination af statstaxameter til køb af kompetenceforløb, kommunal betaling af vejledning, samt ydelse til de unge og virksomhedens finansiering gennem betaling af lærlingeløn under praktikophold. Udvidelse af antallet af lønede EGU-praktikpladser i kommunen er et led i den kommunale opgave omkring samlet udvidelse af antal praktikpladser, jf. aftale mellem staten og KL. UU har ansvaret for drift og økonomi.

Tabel 7. Oversigt over EGU.

Målgruppe	Nuværende tilbud - Ungeområdet	Pladspris / (Gennemsnitspris)	Kapacitet - årselever 2011	Budget 2011	Elevantal registreret i UV-Vej pr. 1. april 2011
EGU ^{1,2}	EGU + Startkursus		75+40	12.993.353	98 + 25
¹ Inkl. ledelse og administration.					
² Taxameter eller køb hos ekstern institution og dermed alt inkl.				12.993.353	

STU

STU er en 3-årig lovbestemt, individuelt, særligt tilrettelagt uddannelse, der tæller som ungdomsuddannelse. STU's målgruppe er 16-25-årige. UU målgruppevurderer til STU. Hvis den unge er i målgruppen, har den unge retskrav til STU. Indstillingerne behandles efterfølgende i et visitationsudvalg, hvor BUF, SOF og BIF er repræsenteret. Det normale vil være et forløb på 3 sammenhængende år, men det kan strække sig over op til 5 år, hvis fx sygdom nødvendiggør en pause i forløbet. Hvis den unge først har henvendt sig med ønske om optagelse umiddelbart før sin 25 års fødselsdag, kan vedkommende være 30 år, når uddannelsen afsluttes.

Økonomi

STU er et individuelt tilrettelagt uddannelsesforløb, som ikke kan prisfastsættes samlet, da uddannelsesforløbet primært sammensættes af købte pladser, og hvert forløb har sin egen pris. Gennemsnitsprisen for en STU-elev ved køb af plads er 300.000 kr.. Økonomistyringen er placeret i Specialområdet i BUF.

Der forhandles priser med de enkelte institutioner, og der afregnes direkte med hver institution.

STU består også af 90+22 normerede pladser på BUF's egne institutioner, Ungdomsskolen i Utterslev samt på Center for Specialundervisning for Voksne (CSV).

Der kommer en demografisk efterregulering til STU fra en elevtalsafhængig efterregulering på 221.000 kr., mens betaling for STU til andre kommuner reguleres med 420.000 kr. i 2011.

Tabel 8. Oversigt over STU (budgetteret økonomi).

Målgruppe	Nuværende tilbud - Ungeområdet	Pladspris / (Gen- nemsnitspris)	Kapacitet - årsele- ver 2011	Budget 2011	Elevantal pr. 1. maj 2011 BUF, Special- området
STU	Befordring Øvrige			2.914.565	
	Befordring Ung- domsskolen i Ut- terslev			3.762.566	
	CSV ¹	246.525	22	5.423.566	22
	Køb af pladser ²	293.554	275	80.281.285	290
	Ungdomsskolen i Utterslev ³	369.347	90	33.241.288	85
Total				125.623.270	
¹ Udvides i løbet af efteråret, som endnu ikke indgår i rammen.					
² Taxameter eller køb hos ekstern institution og dermed alt inkl.					
³ Inkl. ledelse og administration, og ekskl. Regnskab 2010 og Kørsel					